

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

Кафедра теоретичної і прикладної економіки

«МАКРОЕКОНОМІКА»

Методичні рекомендації
для проведення практичних занять
для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності
076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

м. Івано-Франківськ
2020

Макроекономіка: методичні рекомендації для проведення практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність./ уклад. Васильченко С.М. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, 2020. – 68 с.

Укладач: к.е.н., доцент кафедри теоретичної і прикладної економіки
Васильченко С.М.

Рецензенти:

Романюк М. Д. – д.е.н., професор кафедри менеджменту та маркетингу ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Вербовська Л.С. – к.е.н., доцент кафедри менеджменту і адміністрування ДВНЗ «Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу».

Затверджено на засіданні
кафедри теоретичної і прикладної економіки
протокол № 6 від 10 січня 2020 року

**Рекомендовано до друку
Вченою радою економічного факультету
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.**

Протокол № 1 від «24» лютого 2020 р.

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни "Макроекономіка" за кредитно-модульною системою містять навчально-методичне забезпечення курсу, до якого входять тематичний план дисципліни, плани семінарських занять, економічний словник, список рекомендованої літератури, питання для самостійного вивчення та тести і вправи до кожної теми. Призначені для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

УДК 330.101.54
ББК 65.012 П 16

Зміст

ВСТУП	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН І РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ	8
ЗМІСТ ПРОГРАМИ	10
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	16
Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки.	16
Тема 2. ВВП, ВНП та інші основні макропоказники.	17
Тема 3. Економічні цикли, безробіття та інфляція.	22
Тема 4. Модель сукупного попиту і сукупної пропозиції AD-AS.	25
Тема 5. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги: «доходи - витрати».	29
Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.	34
Тема 7. Гроші, банківська система та кредитно-грошова політика.	37
Тема 8. Модель «IS – LM».	41
Тема 9. Теорія міжнародної торгівлі.	45
Тема 10. Торгівельна політика.	49
Тема 11. Обмінний курс.	52
Тема 12. Платіжний баланс.	55
Тема 13. Модель Мандела – Флемінга	58
Тема 14. Моделі економічного зростання.	60
ПИТАННЯ КУРСУ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.	63
Основна і додаткова література.	

ВСТУП

Дисципліна "Макроекономіка" є складовою частиною професійно-орієнтованої підготовки майбутніх бакалаврів та спеціалістів з напрямку «Економіка і підприємництво».

Мета викладання дисципліни "Макроекономіка" полягає у необхідності формування у студентів здатності до самостійного економічного аналізу складних проблем та явищ на рівні сучасної економічної системи в цілому. Володіння макроекономічною теорією допомагає ухвалювати правильні економічні рішення, моделювати та прогнозувати розвиток економічних подій, ефективно управляти економічними ресурсами.

Завдання вивчення дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- основні поняття та агреговані показники з теорії макроекономіки;
- економічні концепції провідних економічних шкіл та напрямки макроекономічної теорії;
- основні макроекономічні моделі, які описують макроекономічні тенденції та явища в економіці.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

вміти:

- пояснювати економічну природу макроекономічних явищ та процесів;
- аналізувати економічну ситуацію на рівні економічної системи та робити висновки;
- моделювати прості макроекономічні процеси.
- вміти моделювати економічні процеси, використовувати макроекономічні моделі для розв'язання конкретних економічних завдань;
- вміти оперувати макроекономічними показниками, аналізувати макроекономічні процеси та робити висновки.

Форми проведення занять. Вивчення курсу передбачає проведення лекційних, практичних (семінарських) занять, а також самостійну роботу студентів над окремими питаннями курсу.

Мета проведення лекцій - ознайомлення студентів з теоретичними положеннями основних розділів дисципліни "Макроекономіка", поняттями та макроекономічними моделями.

Метою проведення практичних (семінарських) занять є формування вмінь та навичок застосування основних понять та макромоделей для розв'язання практичних завдань, ситуативних вправ, задач з курсу "Макроекономіка".

Самостійна робота студентів при вивченні курсу „Макроекономіка” проводиться у таких формах:

Васильченко С.М.©

ДВНЗ«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ©

- опрацювання питань лекційного курсу;
- підготовка до практичних (семінарських) занять;
- підготовка до контрольних робіт та модульно-рейтингового контролю;
- вивчення окремих питань курсу, що виносяться для самостійного опрацювання;
- ознайомлення із законодавчими та нормативними актами України;

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль за виконанням самостійної роботи здійснюється шляхом опитування на практичних (семінарських) заняттях, перевірки конспектів лекцій та конспектів семінарських занять.

Система оцінювання знань студентів з дисципліни включає поточний, модульний та семестровий контроль знань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних, семінарських, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» – 5, «добре» – 4, «задовільно» – 3, «незадовільно» – 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.

Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену.

Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Підсумковий семестровий контроль у вигляді **екзамену** проводиться у формі виконання тестових екзаменаційних завдань.

Результати екзамену оцінюються у балах (максимальна кількість – 50), виставляються у відповідну графу екзаменаційної відомості та включаються у підсумкову оцінку з дисципліни.

Вид контролю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Підсумкова оцінка	ЕКЗАМЕН	Підсумкова оцінка у 100-бальній шкалі
	поточний контроль	контрольна робота	поточний контроль	поточний контроль	контрольна робота	Контрольна робота			
Максимальна кількість балів, яку може набрати студент	5	5	5	5	5	5	5x10=50	50	100 (50+50)

Підсумкова оцінка з дисципліни розраховується як сума оцінок за поточний контроль знань, результатів складання змістових модулів та екзаменаційної оцінки.

Дисципліна «Макроекономіка» складається з 3 змістових модулів і має обсяг 90 год. (16 год. лекцій, 14 год. практичних занять та 60 год. самостійної роботи, форма контролю – екзамен).

У разі відсутності студента з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює "0" (нулю).

Підсумкова оцінка з дисципліни у стобальній шкалі переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС за схемою:

Шкали оцінювання			
Університетська	Національна		Шкала ЄКТС
90 – 100	5	відмінно	A
80 – 89	4	добре	B
70 – 79			C
60 – 69	3	задовільно	D
50 – 59			E
26 – 49	2	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX
1 – 25		незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F

Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу дирекції інституту, деканату факультету (за заявою).

Студент не допускається до складання екзамену, якщо впродовж семестру він за змістові модулі набрав менше 26 балів. У цьому випадку студенту у відомості робиться запис “не допущений” і виставляється набрана кількість балів. Допускається, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з кафедрою, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі. Напередодні екзамену викладач подає доповідню декану про недопуск студентів академічної групи (груп). Відмітка про недопуск у відомості робиться при наявності розпорядження директора/декана.

Студентам, які мають з навчальної дисципліни оцінку від 1 до 49, були недопущені або не з'явилися на екзамен, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими правилами.

Якщо студент отримав більше двох підсумкових незадовільних оцінок з дисциплін, він підлягає відрахуванню за академічну неуспішність. Результати ліквідації академзаборгованості заносяться до відомості перескладання.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН І РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ
в курсі «Макроекономіка» для студентів денної форми навчання.**

Назва теми	Кількість годин, відведених на		
	лекції	практичні (семінарські), лабораторні заняття	самостійну роботу
Змістовий модуль 1. Макроекономіка як наука. ВВП, ВНП, економічні цикли, безробіття та інфляція.			
Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки.	2	0	6
Тема 2. ВВП, ВНП та інші основні макропоказники СНР.	2	2	4
Тема 3. Економічні цикли, безробіття та інфляція.	2	2	4
РАЗОМ	4	4	14
Змістовий модуль 2. Моделі макроекономічної рівноваги. Макроекономічне регулювання.			
Тема 4. Модель сукупного попиту і сукупної пропозиції AD-AS.	2	2	2
Тема 5. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги: «доходи - витрати».	2	2	2
Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.	2	2	2
Тема 7. Гроші, банківська система та кредитно-грошова політика	2	2	2
Тема 8. Модель IS - LM	2	2	2
РАЗОМ	10	10	10
Змістовий модуль 3. Міжнародна макроекономіка та економічне зростання.			
Тема 9. Теорія міжнародної торгівлі	0	0	6
Тема 10. Торгівельна політика	0	0	6
Тема 11. Обмінний курс.	0	0	6
Тема 12. Платіжний баланс.	0	0	6
Тема 13. Модель Мандела - Флемінга та макроекономічна політика за умов відкритої економіки.	0	0	6
Тема 14. Моделі економічного зростання.	0	0	6
РАЗОМ	0	0	36
Разом за семестр	16	14	60

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН І РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ
в курсі «Макроекономіка» для студентів заочної форми навчання**

Назва теми	Кількість годин, відведених на		
	лекції	практичні (семінарські), лабораторні заняття	самостійну роботу
Змістовий модуль 1. Макроекономіка як наука. ВВП, ВНП, економічні цикли, безробіття та інфляція.			
Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки.			6
Тема 2. ВВП, ВНП та інші основні макропоказники СНР.	2	2	4
Тема 3. Економічні цикли, безробіття та інфляція.	2	2	4
РАЗОМ	4	4	14
Змістовий модуль 2. Моделі макроекономічної рівноваги. Макроекономічне регулювання.			
Тема 4. Модель сукупного попиту і сукупної пропозиції AD-AS.	2	2	4
Тема 5. Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги: «доходи - витрати».		2	4
Тема 6. Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.		2	4
Тема 7. Гроші, банківська система та кредитно-грошова політика			6
Тема 8. Модель IS - LM			6
РАЗОМ	2	6	24
Змістовий модуль 3. Міжнародна макроекономіка та економічне зростання.			
Тема 9. Теорія міжнародної торгівлі	0	0	6
Тема 10. Торгівельна політика	0	0	6
Тема 11. Обмінний курс.	0	0	6
Тема 12. Платіжний баланс.	0	0	6
Тема 13. Модель Мандела - Флемінга та макроекономічна політика за умов відкритої економіки.	0	0	6
Тема 14. Моделі економічного зростання.	0	0	6
РАЗОМ	0	0	36
Разом за семестр	6	10	74

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ТЕМА 1.

Предмет, метод та функції макроекономіки.

Предмет та рівні макроекономічного аналізу. Суб'єкти та об'єкти макроекономіки. Інструменти методу макроаналізу. Поняття економічної моделі та її основні елементи. Процес макроекономічного моделювання. Екзогенні та ендогенні змінні. Основні типи макроекономічних моделей. Основні функціональні залежності в макроекономіці. Двосекторна модель кругообігу продуктів і доходів. Поняття «потоків» та «запасу». Заощадження, інвестиції та фінансові ринки в моделі кругообігу. Роль державного сектора в кругообігу продуктів і доходів. Модель кругообігу для відкритої економіки. «Витоки» та «ін'єкції» в моделі кругообігу. Рівняння (тотожність) сукупних витрат. Стабілізація сукупного попиту та підходи до вирішення цієї проблеми у представників різних напрямків макроекономічної теорії: кейнсіанці, неокласики, монетаристи, школа «економіки пропозиції». Функції макроекономіки.

ТЕМА 2.

ВВП, ВВП та інші основні макропоказники СНР.

Поняття ВВП. Принципи розрахунку ВВП країни. Проміжна продукція, кінцева продукція, додана вартість. Сальдо первинних доходів, ВВП та валовий національний дохід (ВНД). Резиденти та нерезиденти. Обчислення ВВП (ВНД). Методи розрахунку ВВП: виробничий метод, метод кінцевого використання (розрахунок ВВП за витратами) та розподільчий метод розрахунку ВВП (розрахунок ВВП за доходами). Принципи та показники системи національних рахунків (СНР): ВВП, ВВП (ВНД) Номінальний та реальний ВВП. Цінові індекси: індекс Ласпейреса, індекс Пааше, індекс Фішера. Індекс-дефлятор. «Дефлювання» та «інфлювання» ВВП. ВВП та економічний добробут: чистий економічний добробут (ЧЕД).

ТЕМА 3.

Економічні цикли, безробіття та інфляція.

Поняття та фази економічного циклу (циклу ділової активності). Індикатори фаз економічного циклу. Причини циклічності економіки. Екстернальні та інтернальні теорії ділового циклу. Вплив економічного циклу на економіку: циклічні та антициклічні галузі. Потенційний та фактичний ВВП. «Розрив ВВП».

Безробіття та його види: фрикційне, структурне та циклічне безробіття. Розподіл населення за категоріями у відповідності з міжнародними стандартами. Концепція NAIRU. Обчислення рівня безробіття та рівня зайнятості. «Повна зайнятість» та «природний» рівень безробіття. Класична та кейнсіанська теорії безробіття. «Жорсткість» зарплат і цін. Вплив мінімальної

Васильченко С.М.©

ДВНЗ«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ©

зарплати на рівень зайнятості і безробіття. Допомога з безробіття та коефіцієнт заміни. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон А.Оукена. Поняття інфляції, її причини та види. Теоретичний аспект інфляції: інфляція попиту та інфляція витрат. Вимірювання інфляції: індекси цін, рівень інфляції, темп інфляції. Категорії інфляції: помірна, галопуюча та гіперінфляція. Дефляція та дезінфляція. Інфляція і відсоткові ставки. Ефект Фішера. Інфляція і реальний доход. Очікувана і непередбачена інфляція. Зв'язок інфляції та безробіття: крива Філіпса в коротко- та довгостроковому періодах. Стагфляція.

ТЕМА 4.

Модель сукупного попиту і сукупної пропозиції AD-AS.

Сукупний попит та його елементи. Цінові фактори сукупного попиту: ефект процентної ставки, ефект реальних грошових залишків, ефект імпорتنих закупівель. Нецінові фактори сукупного попиту: збільшення пропозиції грошей, збільшення попиту на гроші, збільшення державних видатків, зменшення податків, збільшення трансфертів населенню та субсидій підприємствам, автономне зростання витрат, ефект вирівнювання доходів та інфляція боргу, автономне збільшення інвестицій, збільшення чистого експорту.

Сукупна пропозиція та її фактори. Сукупна пропозиція в довгостроковому та короткостроковому періодах. Номінальні та реальні змінні. Класична дихотомія та нейтральність грошей. Причини жорсткості цін. Цінові та нецінові фактори сукупної пропозиції.

Поняття макроекономічної рівноваги. Рівноважний обсяг національного продукту. Зміщення кривих "AD", "AS" та зміни реального рівноважного обсягу виробництва. Короткострокова та довгострокова рівновага.

ТЕМА 5.

Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги: «доходи - витрати».

Взаємозалежність "доход – споживання" та "доход – заощадження". Споживання та доход після сплати податків. Функція споживання. Пороговий рівень доходу. Автономний рівень споживання. Середня та гранична схильність до споживання.

Функція заощаджень. Середня та гранична схильність до заощаджень. Фактори споживання та заощаджень, що не пов'язані з доходом.

Інвестиційний попит та його фактори. Крива попиту на інвестиції та зрушення кривої чистих витрат на інвестиції. Зв'язок інвестицій та доходу. Фактори нестабільності інвестицій. Принцип акселерації інвестицій. Державні закупки і податки. Рівновага на товарних і фінансових ринках. Національні, приватні та державні заощадження. Рівноважна процентна ставка.

Сукупні витрати. Планові та фактичні витрати в економіці. Кейнсіанська модель рівноваги: «кейнсіанський хрест». Незаплановані інвестиції в товарно-

матеріальні запаси. Інвестиційна функція, рівновага на товарних та фінансових ринках. Заплановані і фактичні інвестиції та тенденції зміни ВВП. Коливання рівноважного обсягу випуску навколо потенційного. Ефект мультиплікатора автономних витрат. Розрахунок значення мультиплікатора. Простий та складний мультиплікатор. Мультиплікатор державних витрат, мультиплікатор податків. Рівновага за повної зайнятості, рецесійний та інфляційний розриви в економіці. Мультиплікатор збалансованого бюджету. Зв'язок кейнсіанської рівноважної макромоделі з моделлю "AD – AS". Ефект мультиплікатора за умов зміни рівня цін.

ТЕМА 6.

Бюджетно-податкова політика та управління державним боргом.

Поняття бюджетно-податкової (фіскальної) політики. Політика державних видатків. Податкова політика та її вплив на доходи бюджету. Рівень оподаткування. Крива А. Лафера. Види та ефективність бюджетно-податкової політики. Правило "збалансованого бюджету. Дискреційна фіскальна політика. Стимулювальна та стримувальна фіскальна політика. Недискреційна фіскальна політика: політика «вбудованих стабілізаторів».

Дефіцит державного бюджету і джерела його фінансування: не інфляційні джерела та монетизація дефіциту. Сеньйораж, інфляційний податок. Концепції бюджетного дефіциту. Поняття структурного та циклічного дефіцитів. Фактичний бюджет та бюджет повної зайнятості.

Державний борг та його структура. Причини створення та збільшення державного боргу. Відносні показники державного боргу. Вплив бюджетного дефіциту та державного боргу на економіку: ефект «виштовхування інвестицій», ефект інфляції та ефект чистого експорту. Довгострокові наслідки державного боргу. Управління зовнішнім боргом та механізми скорочення зовнішнього боргу в умовах боргової кризи, реструктуризація та конверсія боргу.

ТЕМА 7.

Гроші, банківська система та кредитно-грошова політика.

Ліквідність активів, грошові агрегати. Модель пропозиції грошей та її змінні: грошова база, коефіцієнт депонування грошей, норма фактичного резервування депозитів. Простий депозитний мультиплікатор та мультиплікативне розширення банківських депозитів. Грошовий мультиплікатор (мультиплікатор грошової бази).

Грошовий ринок. Попит на гроші: теорія портфельного вибору. Операційний (трансакційний) та спекулятивний попит на гроші (попит на гроші як на актив). Функція грошового попиту. Кількісна теорія грошей, рівняння І.Фішера. "Пастка ліквідності". Рівновага на грошовому ринку.

Поняття грошово-кредитної (монетарної) політики. Жорстка, гнучка грошово-кредитна політика та проміжний тип грошово-кредитної політики. Політика

дешевих грошей, політика дорогих грошей. Цілі та види грошово-кредитної політики. Інструментарій грошово-кредитної політики: інструменти прямого та непрямого регулювання. Операції на відкритому ринку (динамічні та захисні операції), облікова процентна ставка, резервні вимоги. Макроекономічні наслідки монетарної політики. Передатний механізм грошово-кредитної політики (механізм грошової трансмісії): кейнсіанський передатний механізм, монетаристський передатний механізм. Ефект процентних ставок, ефект валютного курсу, ефект багатства.

ТЕМА 8.

Модель “IS – LM”.

Неокейнсіанська рівноважна модель (рівноважна модель “Хікса-Хансена”) як модель загальноекономічної рівноваги товарного і грошового ринків. Процентна ставка, інвестиції та крива “IS”. Проста алгебра кривої “IS”. Грошовий ринок та крива “LM”. Проста алгебра кривої “LM”. Рівновага в моделі “IS – LM” у короткостроковому періоді. Модель “IS – LM” та коливання економічної активності : фіскальна та грошово-кредитна політика в “IS – LM” моделі. Взаємодія фіскальної та кредитно-грошової політики. Відносна ефективність грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики в моделі “IS-LM”. Проблема дефляції в моделі “IS – LM” : ефект Пігу, ефект Кейнса, теорія дефляції боргу та теорія очікуваної дефляції.

ТЕМА 9.

Теорія міжнародної торгівлі.

Теорія абсолютної переваги.«Відносні переваги» та теорія порівняльної переваги. Міжнародний розподіл праці. Крива торгівельних можливостей. Максимізація вигаду від зовнішньої торгівлі за умови повної спеціалізації. Торгівля за умов зростаючих витрат заміщення. Теорія Хекшера - Оліна. Парадокс Леонтьєва. Вигоди від зовнішньої торгівлі. Умови торгівлі. Співвідношення індексів експортних та імпортних цін. Проблема руйнівного зростання. Зовнішня торгівля і розподіл доходів. Теорема Столпера - Семюелсона, теорема Рибчинського та «голландська хвороба».

ТЕМА 10.

Торгівельна політика.

Поняття торгівельної політики та її види. Інструменти торгівельної політики: тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Основні види митних ставок. Фіскальне та протекціоністське мито. Імпортне та експортне мито. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Квотування та ліцензування. Порівняльний аналіз наслідків квотування та митних тарифів. Добровільне обмеження експорту. Експортні субсидії. Компенсаційне імпортне мито. Дискримінація імпорту. Демпінг та антидемпінгові заходи. Економічні санкції і

торговельне ембарго. Політика протекціонізму: аргументи на користь і проти протекціонізму.

ТЕМА 11.

Обмінний курс.

Номінальний обмінний курс. Валютні курси і котирування. Режими валютного курсу і валютна політика: конвертованість валюти, міжнародні системи валютних курсів, сучасні системи регульованого плавання валютних курсів. Валютна інтервенція. Ревальвація та девальвація валюти. Ефективний (багатосторонній) номінальний обмінний курс.

Реальний обмінний курс. Двосторонній реальний обмінний курс. Багатосторонній (ефективний) реальний обмінний курс.

Валютний ринок і фактори обмінного курсу. Рівновага на валютному ринку: рівновага за умов гнучкого та фіксованого обмінного курсів. Валютна інтервенція. Стерилізація валютної інтервенції. Довгострокова рівновага: паритет купівельної спроможності. Валютний курс у короткостроковому періоді: вплив інфляційних очікувань та торговельного балансу.

ТЕМА 12.

Платіжний баланс.

Платіжний баланс та його структура. Реальні та фінансові потоки. Рахунок поточних операцій: торговельний баланс, баланс товарів та послуг, поточні трансферти. Рахунок операцій з капіталом та фінансовий рахунок. Прямі та портфельні інвестиції, баланс офіційних розрахунків. Відображення операцій на рахунках платіжного балансу. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Баланс автономних угод. Модель загальної рівноваги в відкритій економіці: рівняння платіжного балансу. Нерівновага платіжного балансу. Вплив економічної політики на платіжний баланс: кредитно-грошова та бюджетно-податкова політика та її вплив на платіжний баланс.

ТЕМА 13.

Модель Мандела – Флемінга

та макроекономічна політика за умов відкритої економіки.

Фактори ефективності економічної політики за умов відкритої економіки. Макрорівновага невеликої відкритої економіки: модель “Мандела – Флемінга”. Макроекономічні наслідки монетарної та фіскальної експансії за фіксованих курсів обміну валюти та абсолютної мобільності капіталу. Макроекономічні наслідки монетарної та фіскальної та торговельної політики за гнучких обмінних курсів та абсолютної мобільності капіталу. Механізм дії та макроекономічна політика за режиму фіксованого обмінного курсу. Порівняльна характеристика наслідків економічної політики за різних режимів валютного регулювання. Наслідки економічної політики у великій економіці.

ТЕМА 14.**Моделі економічного зростання.**

Поняття, вимірники та фактори економічного зростання. Система рівнянь моделі економічного зростання. Виробнича функція, модель Коба-Дугласа. Неокейнсіанські моделі економічного росту: модель “Самуельсона-Хікса”, модель “Домара-Харода”. Неокласична модель економічного росту Р.Солоу. Рівноважний сталий стан. Сталий рівень капіталооснащення. Накопичення капіталу та «золоте правило» нагромадження. Сучасна теорія економічного зростання.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1.

Предмет, метод та функції макроекономіки.

1. Предмет та рівні макроекономічного аналізу. Суб'єкти та об'єкти макроекономіки.
2. Поняття економічної моделі та її основні елементи. Екзогенні та ендогенні змінні. Двосекторна модель кругообігу продуктів і доходів. Поняття потоку і запасу.
3. Заощадження, інвестиції та фінансові ринки в моделі кругообігу.
4. Модель кругообігу для відкритої економіки, "витоки" та "ін'єкції" в моделі кругообігу.

- **Тести та вправи.**

1. Не відноситься до суб'єктів макроекономічного аналізу:

- а) резиденти б) нерезиденти
в) сільськогосподарський сектор г) все вірно

2. Система закритої економіки є рівноважною, якщо:

- а) $C = S$ б) $C = I$ в) $S = I$ г) $Y = S$

3. Якщо Інвестиції = 30 , Заощадження = 30, Чисті податки = 25,

Державні видатки = 20, Експорт = 10, Імпорт = 5 , то величина потоку "витоків" складе:

- а) 120 б) 90 в) 75 г) 60

4. Макроекономічна рівновага досягається, якщо:

- а) $C = S + T + Im$ б) $C = I$ в) $Y = I$ г) $Y = C$

5. Обчисліть величину потоку "ін'єкцій", якщо Інвестиції = 30 ,

Заощадження = 30, Чисті податки = 25, Державні видатки = 30, Експорт = 10, Імпорт = 5

- а) 120 б) 90 в) 70 г) 60

6. Що з наведених понять є «ін'єкціями»?

- а) імпорт;
б) податки;
в) інвестиції;
г) заощадження.

Вправа 1. Проілюструйте графічно, які взаємовідносини виникають між економічними суб'єктами.

Вправа 2. МАКРО чи МІКРО?

1. Прогнозується, що ВВП України зросте в цьому році на 6%.
2. Несподівані приморозки в Центральній Флориді знищили врожай цитрин, що призвело до росту цін на цитрини у всіх США.
3. Ціни на високооктановий бензин в Україні зросли до нечуваного рівня — 1долар 5 центів на літр!

ТЕМА 2.

ВВП, ВВП та інші основні макропоказники СНР.

1. Поняття та принципи розрахунку ВВП, ВВП (ВНД, ВНВД).
2. Метод кінцевого використання (розрахунок ВВП за витратами).
3. Розподільчий метод розрахунку ВВП (розрахунок ВВП за доходами).
4. Інші макроекономічні показники та взаємозв'язок між ними.
5. Номінальний та реальний ВВП. Цінові індекси: індекс Ласпейреса, індекс Пааше (дефлятор – ВВП), індекс Фішера. “Дефлювання” та “інфлювання” ВВП.

Творчі завдання.

1. Чому витрати домашніх господарств на придбання нового житлового будинку належать до категорії інвестиційних витрат навіть тоді, коли домогосподарство не використовуватиме жило для отримання прибутку?
2. Люди, які намагаються привернути увагу до корпорацій велетенських розмірів, часто порівнюють їхню валову виручку від реалізації продукції з ВВП малих країн. Чи є коректним таке порівняння?

• **Тести та вправи.**

1. Валовий внутрішній продукт — це:

- а) сума всіх вироблених товарів і послуг;
- б) сума всіх вироблених кінцевих товарів і послуг;
- в) сума всіх вироблених і реалізованих товарів і послуг;
- г) сума всіх кінцевих товарів і послуг, вироблених і реалізованих на території країни як вітчизняними, так і іноземними виробниками.

2. Якщо $I_g < A$ то:

- а) ВВП країни спадає
- в) в економіці країни застій

- б) ВВП країни зростає
г) неможна дати однозначної відповіді

3. Дефлятор ВВП дорівнює відношенню:

- а) номінального ВВП даного року до реального ВВП цього ж року;
б) номінального ВВП до номінального ВВП;
в) реального ВВП до номінального ВВП;
г) номінального ВВП до індексу цін.

4. За формулою $W + Pr + I + R + IT$ розраховують

- а) ВВП б) ЧВП в) ВНП г) НД

5. Чисті інвестиції це:

- а) вартість всіх капіталовкладень
б) приріст капіталу
в) валові інвестиції мінус іноземні інвестиції
г) валові інвестиції мінус валові витрати

6. Якщо дефлятор ВВП зріс в той час, як реальний ВВП скоротився, то номінальний ВВП:

- а) зростає
б) скоротиться
в) залишиться незмінним
г) не можна дати однозначної відповіді

7. Трансферні платежі містять такі статті:

- а) допомога з безробіття;
б) виплата на страхування по старості і від нещасних випадків;
в) виплата приватних пенсій;
г) всі попередні відповіді правильні.

8. Спираючись на дані таблиці, вкажіть реальний ВВП базисного року.

Роки	Номінальний ВВП	Індекс цін (%)
2015	300	80
2016	400	90
2017	500	100
2018	600	125

- а) 300 б) 375 в) 444,4 г) 500

9. Включається до складу ВВП:

- а) купівля нових акцій у брокера;
- б) купівля облігацій у корпорації;
- в) послуги домогосподарки;
- г) вартість нового підручника в місцевій книгарні.

10. Що з переліченого не входить до ВВП обчисленого за доходним, або розподільним, підходом:

- а) заробітна платня; б) рента і процент;
- в) прибутки; г) чистий експорт товарів та послуг.

11. Якщо номінальний доход кінцевого використання підвищився на 8%, а рівень цін зріс на 10%, то реальний доход кінцевого використання:

- а) знизився на 2%;
- б) збільшився на 18%;
- в) знизився на 18%;
- г) збільшився на 10%.

12. Якщо номінальний ВВП 2015 р. становить 90 млрд. дол., а індекс цін для цього року — 130%, то реальний ВВП у 2015 р. дорівнюватиме:

- а) 69,2 млрд. дол. б) 1,14 млрд. дол.
- в) 114 млрд. дол. г) 0,69 млрд. дол.

13. Величина національного доходу дорівнює:

- а) різниці між ЧНП і сумою непрямих податків на бізнес;
- б) різниці між ВВП і сумою амортизації;
- в) сумі ВВП і доходів, отриманих громадянами даної країни за кордоном;
- г) різниці між особистим доходом і податками.

14. Валові приватні інвестиції враховуються при обчисленні:

- а) особистого доходу;
- б) ЧНП за методом потоку видатків;
- в) ВВП за методом потоку видатків;
- г) ВВП за методом потоку доходів.

15. Видатковий підхід до обчислення ВВП включає:

- а) заробітну платню і ренту;
- б) видатки на споживання домогосподарств, інвестиційні, видатки фірм, державні видатки на товари і послуги, видатки іноземців;
- в) прибутки та інвестиційні видатки фірм;
- г) правильні відповіді а) і в).

16. У системі національних рахунків не зараховують до інвестицій:

- а) інвестиції у житлове будівництво;

- б) інвестиції у людський капітал;
- в) інвестиції у створення запасів сировини, комплектуючих виробів, готової продукції;
- г) інвестиції у фізичний капітал.

17. Якщо обсяг реального ВВП країни зменшився на 7%, а чисельність населення - на 5%, то:

- а) реальний ВВП на душу населення зменшився;
- б) реальний ВВП на душу населення збільшився;
- в) номінальний ВВП не змінився;
- г) реальний ВВП збільшився, а номінальний зменшився.

18. Якщо ціни на імпортований в країну одяг зростуть, то за інших рівних умов:

- а) дефлятор ВВП та індекс споживчих цін зростуть на однакову величину;
- б) дефлятор ВВП зросте, а індекс споживчих цін не зміниться;
- в) дефлятор ВВП не зміниться, а індекс споживчих цін зросте;
- г) дефлятор ВВП та індекс споживчих цін зростуть, але на різну величину.

19. Під час інфляції:

- а) реальний ВВП зростає такими ж темпами як і номінальний
- б) номінальний ВВП зростає не так швидко як реальний
- в) номінальний ВВП зростає швидше ніж реальний
- г) немає правильної відповіді

20. Ринковий кошик складається з 5 кг. борошна і 4 кг. цукру, а ціна борошна складає 2 грн./кг. і цукру – 4 грн./кг. Якщо ціна борошна не змінилась, а цукор подорожчав на 25%, то індекс споживчих цін, складатиме:

- а) 0,87 б) 1,15 в) 1,25 г) 1,4

Вправа 1. Якщо відомі статистичні данні, які наведені в таблиці,

Вартість нового будівництва	50
Вартість придбаного нового обладнання з метою розширення виробництва	30
Вартість спожитих товарів	100
Запас споживчих товарів на початок року	50
Запас споживчих товарів на кінець року	70
Амортизація обладнання	10
Амортизація будівель	30
Державні закупки	60

то ВВП країни дорівнюватиме: а) 180 б) 250 в) 300 г) 380

Вправа 2. Невелика острівна країна Айландія не має Міністерства статистики і не може обчислити свій ВВП через невпорядкованість статистичних даних. Поможіть обчислити ВВП країни за наступними даними.

Статистичні данні	Сума (у.о.)
1. Будівництво готелю «Айландія» вітчизняною компанією	1.000.000,00
2. Придбання айландських народних виробів українськими туристами	2.000,00
3. Придбання американських автомобілів «Форд» мешканцями Айландії	300.000,0
4. Витрати українських туристів на відпочинок в Айландії	50000,0
5. Придбання акцій місцевої газети компанією «Айландія»	150.000,0
6. Придбання мерією старовинного будинку для місцевого музею	200.000,0
7. Споживчі витрати громадян Айландії	2.000.000,0
8. Виплачено пенсій та матеріальної допомоги урядом Айландії	200.000,0
9. Витрати уряду Айландії на заробітну плату держслужбовцям	243.000,0
10. Збільшення запасів нереалізованих айландських народних виробів	5.000,0

а) 4,15 млн. у.о. б) 3,8 млн. у.о. в) 3 млн. у.о г) 2,95 млн. у.о

Вправа 3.

Обчисліть ВВП країни , про економіку якої відомо наступне:

- Державні трансферти – 40 млрд. грош. од.
- Державні інвестиції - 50 млрд. грош. од.
- Державні закупки товарів та послуг - 140 млрд. грош. од.
- Відрахування на соціальне страхування - 8 млрд. грош. од.
- Нерозподілені прибутки корпорацій - 28 млрд. грош. од.
- Чисті приватні інвестиції - 180 млрд. грош. од.
- Податки на прибутки корпорацій 14 млрд. грош. од.
- Амортизація - 80 млрд. грош. од.
- Особисті прибуткові податки - 26 млрд. грош. од.

- Споживчі видатки - 320 млрд. грош. од.
- Експорт - 41 млрд. грош. од.
- Імпорт - 43 млрд. грош. од.

ТЕМА 3.

Теорія ділового циклу, безробіття та інфляція.

1. Поняття, фази та індикатори економічного циклу. Причини циклічних коливань в економіці. Поняття потенційного та фактичного ВВП. «Розрив ВВП».
2. Поняття та види безробіття. Обчислення рівня безробіття та рівня зайнятості. "Повна зайнятість" та "природний" рівень безробіття, «жорсткість» заробітної плати і тенденція до росту безробіття.
3. Економічні та соціальні втрати від безробіття. Закон А.Оукена.
4. Поняття інфляції та її види. Вимірювання інфляції. Дефляція та дезінфляція. Стагфляція та інфляційна спіраль.
5. Інфляція і відсоткові ставки: ефект Фішера. Інфляція та реальний доход.
6. Зв'язок інфляції та безробіття: крива Філіпса.

Творчі завдання.

1. Чому за наявності апробованих механізмів боротьби з безробіттям, його рівень у розвинених країнах Європи протягом чотирьох останніх десятиліть неухильно зростає?
2. Чи правильно стверджувати, що люди у віці від 16 років і старші належать або до категорії зайнятих, або до категорії безробітних?
3. Чи правильно стверджувати, що природний рівень безробіття завжди постійний?
4. Чи правильно стверджувати, що під час інфляції реальні доходи падають і всі верстви населення стають біднішими?

• Тести та вправи.

1. За умов повної зайнятості безробіття:

- а) повністю відсутнє
- б) дорівнює структурному
- в) дорівнює фрикційному
- г) дорівнює природньому безробіттю

2. Відомий візажист звільнився з салону краси „ВІЗАЖ”, оскільки дирекція проігнорувала його вимоги щодо придбання сучасних обладнання та матеріалів. Його звільнення підвищить рівень:

- а) фрикційного та структурного безробіття;
- б) циклічного та природного безробіття;

- в) структурного та природного безробіття;
- г) природного та фрикційного безробіття.

3. Якщо, випускник загальноосвітньої школи шукає роботу, але не може влаштуватись через те, що не має відповідної професії, то таке безробіття вважається:

- А) Фрикційним
- Б) Структурним
- В) Циклічним
- Г) Освітнє

4. Рівень фрикційного безробіття може бути збільшений за рахунок...

- а). економічного спаду;
- б). поширення інформації службою зайнятості про вакантні робочі місця;
- в). зменшення виплат з безробіття;
- г). росту доходів населення.

5. Визначте рівень безробіття, якщо чисельність зайнятих в усіх галузях економіки складає 23 млн. осіб, а кількість безробітних - 2 млн. осіб:

- а). 0,08%
- б). 8%
- в). 0,09%
- г). 9%

6. Основними індикаторами фази економічного циклу є:

- а) рівень безробіття, рівень цін, обсяг виробництва;
- б) рівень зайнятості, рівень цін, обсяг виробництва;
- в) рівень безробіття, рівень зайнятості, обсяг виробництва;
- г) рівень безробіття, рівень зайнятості, рівень цін;

7. Фрикційне безробіття, як правило, зростає у фазі:

- а) спад;
- б) депресії;
- в) пожвавлення;
- г) підйому.

8. В умовах повної зайнятості рівень фрикційного безробіття повинен:

- а) бути меншим, ніж рівень циклічної форми безробіття;
- б) дорівнюватиме 0;
- в) бути меншим 1%;
- г) Більше 0%.

9. В минулому році ціни були на 20% вищими ніж в базовому році. В поточному році ціни стали на 40% вищими ніж в базовому році.

Визначить темп інфляції в поточному році.

- а) 17%
- б) 20%
- в) 50%
- г) 100%

10. Якщо рівень циклічного безробіття складає 8%, то наскільки треба пришвидшити економічне зростання (%), щоб знизити рівень безробіття до 6%?

- а) 2%
- б) 2,5
- в) 5%
- г) 14%

11. За причинами виникнення інфляцію поділяють на інфляцію:

- а. попиту і витрат . б. галопуючу і гіперінфляцію.
в. внутрішню й імпортовану. г. відкрити і приховану.

12. В країні індекс споживчих цін по роках склав: 1 рік - 104%, 2 рік – 106%, 3 рік – 105%. 4 рік – 95%, то ціни в країні зросли за 4 роки на:

- а) 9,96% б) 10% в) 159,5% г) 410%

13. Якщо підвищення цін за два роки склало 44 %, то середньорічний показник зростання цін складає:

- а) 7,2 %; б) 23% ; в) 22% ; г) 20%.

14. Якщо обсяг виробництва в країні виріс на 5%, швидкість обігу грошей збільшилась за той же час на 2%, а індекс цін становив 105%, то Центральний банк повинний :

- а) збільшити пропозицію грошей на 8% б) збільшити пропозицію грошей на 10%
в) зменшити пропозицію грошей на 8 % г) зменшити пропозицію грошей на 10%

15. Якщо ВВП країни дорівнює 25 млрд.грн. , при цьому рівень безробіття становить: структурного – 1,6%, фрикційного – 2,4 %, циклічного – 7,0%, тоді величина потенційного ВВП країни становить:

- а) 42,00 млрд.грн. б) 30,30 млрд.грн. в) 29,38 млрд.грн. г) 26,75 млрд.грн.

16. Крива Філіпса показує, що:

- а) у короткотерміновому періоді відсутній зв'язок між рівнем процентної ставки та інфляцією;
б) фіскальна політика впливає на економіку сильніше, ніж кредитно-грошова;
в) зв'язок між рівнем інфляції та безробіттям у довготерміновому періоді відсутній;
г) зростання грошової пропозиції не спричиняє інфляцію.

17. Слюсар заводу вийшов на пенсію. В результаті цього рівень безробіття...

- А. Залишиться без змін.
Б. Знизиться.
В. Підвищиться.
Г. Неможливо визначити бо, можливо, він працюючий пенсіонер.

18. Номінальна ставка відсотку :

- а) завжди більша ніж реальна б) зростає одночасно з реальною
в) зростає при зростанні рівня цін г) все вірно

19. Якщо рівень інфляції зросте з 8% до 10%, тоді згідно з ефектом Фішера:

- а) номінальна і реальна відсоткові ставки зростуть на 2%
б) номінальна і реальна відсоткові ставки не зміняться
в) номінальна відсоткова ставка зростає на 2%, а реальна відсоткова ставка залишиться незмінною
г) реальна відсоткова ставка зростає на 2%, а номінальна відсоткова ставка залишиться незмінною

20. Протягом періоду непередбаченої інфляції кредитори мають збитки , а позичальники виграють, якщо:

- а) ex ante реальна відсоткова ставка кредитора більша за ex post;
б) ex ante реальна відсоткова ставка кредитора менша за ex post;
в) ex post реальна відсоткова ставка позичальника менша ex ante ;
г) ex ante реальна відсоткова ставка позичальника більша за ex post;

Задача 1.

Населення країни - 500 тис. ос.

В т.ч.:

- діти до 16 років – 100 тис.ос.
- пенсіонери – 100 тис.ос.
- студенти, військовослужбовці строкової служби, домогосподарки – 70 тис.ос.
- безробітні – 23 тис.ос.
- особи, що зайняті неповний робочий день і шукають роботу – 10 тис.ос.

Обчисліть:

- а) Чисельність робочої сили. б) рівень безробіття в) рівень зайнятості.

ТЕМА 4.**Модель сукупного попиту і сукупної пропозиції AD-AS.**

1. Сукупний попит та його елементи. Цінові та нецінові фактори сукупного попиту.

2. Сукупна пропозиція та її фактори. Сукупна пропозиція в довгостроковому та короткостроковому періодах.

3. Рівновага сукупного попиту і пропозиції.

Творчі завдання.

1. Чи правильно стверджувати, що і класична і кейнсіанська теорії вважали, що у довгостроковому періоді функція сукупної пропозиції вертикальна?
2. Чи правильно стверджувати, що в рівноважній економіці завжди існує повна зайнятість?
3. Чи правильно стверджувати, що ефект вирівнювання доходів сприяє росту сукупного попиту?
4. Чи правильно стверджувати, що ефект інфляції боргу сприяє росту сукупного попиту?

- **Тести та вправи.**

1. Крива сукупного попиту відображає співвідношення між:

- а) рівнем цін і сукупними видатками на купівлю товарів і послуг;
- б) рівнем цін, який визначають покупці, та рівнем цін, що задовольняє продавців;
- в) рівнем цін і виробленим валовим національним продуктом у реальному вираженні;
- г) обсягами виробленого та споживаного валового національного продукту у реальному вираженні.

2. Зрушення кривої сукупного попиту праворуч не може відображати:

- а) зростання реального обсягу валового національного продукту без підвищення цін;
- б) зростання рівня цін при відсутності зростання обсягу валового національного продукту;
- в) зростання рівня цін та падіння реального обсягу валового національного продукту одночасно;
- г) зростання рівню цін і реального обсягу валового національного продукту одночасно.

3. Ціновим фактором сукупного попиту є:

- а) ціни на товари і послуги за кордоном
- б) ціни на імпортні ресурси
- в) ціни на вітчизняні товари і послуги
- г) **все вірно**

4. В моделі “AD-AS” зростання сукупного попиту призведе до:

- а) зростання цін на кейнсіанському відрізку AS
- б) зростання граничної схильності до споживання
- в) зростання реального обсягу виробництва на класичному відрізку AS
- г) зростання реального обсягу виробництва на кейнсіанському відрізку AS

5. Сукупний попит росте, якщо:

- а) знижується обмінний курс національної валюти;
- б) зростає рівень цін за кордоном;
- в) збільшуються національні доходи сусідніх країн;
- г) все вірно.

6. Якщо рівень цін зростає, а виробництво падає, то це спричиняє:

- а) зрушення кривої сукупної пропозиції праворуч;
- б) зрушення кривої сукупної пропозиції ліворуч;
- в) зрушення кривої сукупного попиту праворуч;
- г) зрушення кривої сукупного попиту ліворуч.

7. Крива сукупної пропозиції відображає співвідношення між:

- а) рівнем цін і сукупними видатками на купівлю товарів і послуг;
- б) рівнем цін, який визначають покупці, та рівнем цін, що задовольняє продавців;
- в) рівнем цін і виробленим валовим національним продуктом у реальному вираженні;
- г) обсягами виробленого та споживаного валового національного продукту у реальному вираженні.

8. Якщо державні видатки збільшаться, то:

- а) зростуть сукупний попит і сукупна пропозиція;
- б) сукупна пропозиція скоротиться, а сукупний попит зросте;
- в) сукупний попит збільшиться, а сукупна пропозиція не зміниться;
- г) сукупна пропозиція зросте, а сукупний попит зменшиться.

9. Якщо непрямі податки зростуть, то:

- а) зменшиться сукупний попит і сукупна пропозиція;
- б) сукупна пропозиція скорочується, а сукупний попит не змінюється;
- в) сукупна пропозиція зростає, а сукупний попит не змінюється;
- г) сукупний попит скорочується, а сукупна пропозиція не змінюється.

10. У моделі "AD-AS" зростання потенційного ВВП може бути представлене:

- а) зрушенням ліворуч кривої AS; б) зрушенням праворуч кривої AD;
- в) зрушенням ліворуч кривої AD; г) зрушенням праворуч кривої AS.

11. В моделі "AD-AS" довгострокове економічне зростання може бути представлене:

- а) зрушенням праворуч SRAS; б) зрушенням праворуч LRAS.
- в) зрушенням ліворуч AD; г) зрушенням праворуч AD;

12. Якщо держава посилює вимоги до збереження навколишнього середовища, то це спричиняє:

- а) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та переміщення кривої сукупної пропозиції праворуч;
- б) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та переміщення кривої сукупного попиту ліворуч;
- в) зростання витрат виробництва на одиницю продукції та переміщення кривої сукупної пропозиції ліворуч;
- г) падіння витрат виробництва на одиницю продукції та переміщення кривої сукупного попиту ліворуч.

13. В сучасній базовій моделі “AD-AS” :

- а) в довгостроковому періоді зарплата і ціни схильні до змін
- б) в короткостроковому періоді зарплата та ціни не змінюються
- в) в довгостроковому періоді величина випуску наближається до обсягу виробництва за повної зайнятості
- г) все вірно

14. SRAS змінюється під впливом:

- а). зміни загального рівня цін
- б). величини капіталу
- в). кількості безробітних
- г). рівня розвитку техніки

15. На зміщення кривої сукупної пропозиції не буде впливати:

- а). підвищення цін на енергоносії
- б). загальне підвищення заробітної плати
- в). загальне підвищення добробуту населення країни
- г). ріст капіталоозброєності і продуктивності праці

16. Якщо зростають ціни на імпортні ресурси за умов нееластичності цін і зарплат, тоді:

- а) LRAS → SRAS → в) LRAS ←, SRAS ↓
- б) LRAS → SRAS ↑ г) LRAS ←, SRAS ↑

17. Якщо зростуть непрямі податки за умов нееластичності цін і зарплат, тоді:

- а) LRAS → SRAS → б) LRAS → SRAS ↑
- в) LRAS ←, SRAS ↓ г) LRAS -, SRAS ↑

18. Якщо відбувається демонополізація вітчизняної економіки, тоді:

- а) LRAS → SRAS → в) LRAS →, SRAS ↓
- б) LRAS → SRAS ↑ г) LRAS ←, SRAS ↑

19. Якщо зросте продуктивність праці, тоді:

- а) LRAS \rightarrow SRAS \rightarrow в) LRAS \leftarrow , SRAS \downarrow
 б) LRAS \rightarrow SRAS \uparrow г) LRAS \leftarrow , SRAS \uparrow

20. Якщо зросте рівень заробітної плати, тоді:

- а) LRAS \rightarrow SRAS \rightarrow б) LRAS \rightarrow , SRAS \downarrow
 в) LRAS \rightarrow SRAS \uparrow г) LRAS \leftarrow , SRAS \uparrow

ТЕМА 5.

Кейнсіанська модель макроекономічної рівноваги:

«доходи - витрати».

1. Функція споживання. Автономний рівень споживання. Середня та гранична схильність до споживання. Функція заощаджень. Середня та гранична схильність до заощаджень.

2. Інвестиційний попит та його фактори. Крива попиту на інвестиції та зрушення кривої чистих витрат на інвестиції. Принцип акселерації інвестицій.

3. Державні закупки і податки. Рівновага та товарних і фінансових ринках. Рівноважна процентна ставка.

4. Сукупні витрати. Планові та фактичні витрати в економіці. и Заплановані, незаплановані і фактичні інвестиції.

5. Коливання рівноважного обсягу випуску навколо потенційного. Ефект мультиплікатора автономних витрат. Розрахунок значення мультиплікатора. Простий та складний мультиплікатор. Мультиплікатор державних видатків. Мультиплікатор податків.

6. Рівновага за повної зайнятості, рецесійний та інфляційний розриви в економіці.

• Тести та вправи.

1. Якщо функція споживання має вигляд: $C = 150 + 0,8(Y-T)$ і податки (T) зростуть на 1 грн., тоді споживання:

- а) впаде на 0,2 грн. б) впаде на 1 грн.
 в) впаде на 0,8 грн. г) не зміниться

2. Згідно з кейнсіанською теорією споживчих витрат:

- а) якщо доход кінцевого використання зростає, то зростає середня схильність до заощадження;
 б) якщо доход кінцевого використання зростає, споживчі витрати знижуються;
 в) якщо доход кінцевого використання зростає, то гранична схильність до споживання знижується;

г) споживчі витрати не мають безпосереднього відношення до доходу кінцевого використання.

3. За даного рівня використаного доходу сума значень граничної схильності до заощадження і до споживання дорівнює:

- а) 0; б) 100; в) 1000; г) 1.

4. Заощадження можуть перевищувати інвестиції якщо :

- а) рівень процентної ставки знижується
б) в економіці існує перевиробництво
в) зростає гранична схильність до заощаджень
г) все вірно

5. Сума MPC та MPS дорівнює 1 :

- а) за порогового рівня доходу в) якщо сукупний попит дорівнює сукупній пропозиції
б) якщо заощадження дорівнюють інвестиціям г) завжди

6. Існує наступна залежність між MPS і розміром мультиплікатора:

- а) величина MPS і розмір мультиплікатора обернено пропорційні;
б) величина MPS і розмір мультиплікатора прямо пропорційні;
в) всі попередні відповіді неправильні;
г) мультиплікатор дорівнює: $1 + MPS$.

7. Для стимулювання заощаджень уряду необхідно вдатися до:

- а) збільшення допомоги на дітей;
б) збільшення процентної ставки;
в) зниження податків на доходи;
г) зменшення процентної ставки.

8. Функція заощаджень країни Еколандії має вигляд: $S = 0,2Y - 50$, заплановані інвестиції є автономними і дорівнюють $I=30$. Якщо економіка Еколандії є двох секторною, то рівноважний рівень доходу буде складати:

- а)16; б)160; в)40 ; г)400 .

9. Згідно з кейнсіанською моделлю рівноваги, економіка знаходиться в стані рівноваги, якщо:

- а) тенденції до зміни випуску немає;
б) сукупна пропозиція дорівнює сукупному попиту;
в) незаплановані інвестиції = 0;
г) все вірно.

10. Якщо обсяг сукупного попиту підвищує рівень валового національного продукту за умов повної зайнятості, це означає, що в економіці:

- а) існує дефляційний розрив;
- б) існує інфляційний розрив;
- в) існує бюджетний дефіцит;
- г) існують фінансові обмеження.

11. Інфляційний розрив обумовлюється:

- а) зростанням сукупного попиту в умовах повної зайнятості;
- б) зростанням сукупного попиту в умовах, які наближаються до повної зайнятості;
- в) усі відповіді неправильні;
- г) зростанням сукупного попиту в умовах неповної зайнятості.

12. Загальну модель макроекономічної рівноваги (AD-AS) Дж.М.Кейнс пояснює наступними положеннями:

- а) постійно діє тенденція до збігу обсягу сукупної пропозиції і потенційних можливостей економіки (крива сукупної пропозиції є вертикальною лінією);
- б) двигуном економічного зростання є ефективний попит;
- в) рівноважний дохід визначається двома методами: "видатки-обсяг виробництва" і "вилучення-ін'єкції";
- г) правильні відповіді б) і в).

13. Дж. Кейнс вважав, що:

- а) у ринковій системі є механізми, які здатні самостійно у короткий термін забезпечити високий рівень зайнятості;
- б) економіка повинна розвиватися на основі централізованого планування;
- в) уряд повинен використовувати державні закупки і податки для зниження безробіття;
- г) приватна власність сприяє високому рівню зайнятості.

14. Які з перелічених концепцій класичної макроекономічної теорії критикував Дж.М.Кейнс?

- а) теорію ринкового саморегулювання економіки;
- б) кількісну теорію грошей;
- в) закон Сея;
- г) всі попередні відповіді правильні.

15. Якщо обсяг рівноважного валового національного продукту буде меншим за його потенційний рівень, то:

- а). рівень цін зросте;
- б). рівень безробіття збільшиться;
- в). крива виробничих потужностей країни зміститься вліво;
- г). автоматично скоротиться сукупна пропозиція.

16. Класичний варіант моделі макроекономічної рівноваги передбачає:

- а) абсолютну еластичність заробітної плати і цін;
- б) обґрунтування сукупної пропозиції в якості двигуна економічного зростання;
- в) здатність ринкового механізму до збалансування сукупного попиту і сукупної пропозиції на рівні повної зайнятості і повного використання інших факторів виробництва;
- г) всі попередні відповіді правильні.

17. На скільки зросте ВВП країни, якщо споживчі витрати зросли за рік з 4 до 12 млрд. грн., а функція споживання описується рівнянням $C = 100 + 0,8(Y - T)$?

- а). 8 млрд. грн.. б). 12 млрд. грн.
- в). 40 млрд. грн. г). 42 млрд. грн.

18. Якщо в економіці запроваджено податок на споживання $T = 10$ млн. грн., а функція споживання описується рівнянням $C = 40 + 0,8(Y - T)$, то ВВП країни зменшиться на:

- а) 10 млн. грн. б) 20 млн. грн. в) 40 млн. грн. г) 50 млн. грн.

19. Автономні інвестиції – це:

- а) витрати на створення нового капіталу;
- б) інвестиції, які не залежать від зміни національного доходу;
- в) інвестиції, які залежать від процентної ставки;
- г) інвестиції, які не залежать від процентної ставки;

20. Мультиплікатор збалансованого бюджету :

- а) більший за 1 б) менший за 1 в) дорівнює 1 г) немає правильної відповіді

21. Якщо функція споживання має вигляд $C = 20 + 0,6 Y$, обсяг інвестицій $I = 20$, то рівноважний рівень доходу становить:

- а) 100 б) 150 в) 200 г) 250

22. Якщо обсяг рівноважного валового національного продукту буде більшим за його потенційний рівень, то:

- а) рівень цін зросте;
- б) рівень безробіття збільшиться;
- в) з'явиться дефляційний розрив;
- г) автоматично зросте сукупна пропозиція.

23. В кейнсіанській моделі планові інвестиції :

- а) завжди дорівнюють заощадженням.
- б) дорівнюють заощадженням тільки за умов рівноваги
- в) ніколи не дорівнюють заощадженням

г) дорівнюють заощадженням тільки за умов повної зайнятості.

24. Якщо інвестиції, податки та державні витрати є екзогенними змінними, тоді графік фактичних витрат:

- а) має позитивний нахил, який дорівнює MPC в) є пряма з кутом нахилу 45 градусів
б) має негативний нахил, який дорівнює MPS г) вертикальна пряма.

25. Рівновага в економіці встановлюється за умови, коли:

- а) фактичні інвестиції = національним заощадженням
б) планові інвестиції = національним заощадженням
в) фактичні інвестиції = приватним заощадженням
г) планові інвестиції = приватним заощадженням

Вправа 1. Наведіть розрахунки та заповніть таблицю:

Y	C	S	MPC
280		- 4	
300		0	
320		4	

**Вправа 2. Якщо економіка описується такою системою рівнянь:
 $C=180+0,8(Y-T)$, $I=190$, $G=250$, $T=150$, тоді**

- А) Якою є гранична схильність до споживання в моделі?
Б) Яким є рівноважний рівень доходу?
В) На скільки зростуть інвестиції в запаси, якщо $Y=3000$.

Вправа 3. Функція заощаджень має вигляд : $S = - 20 + 0,4 Y$, обсяг інвестицій $I = 40$. Визначить рівноважний обсяг виробництва.

Вправа 4. Функція споживання задана як $C= 100+0,8(Y-T)$. Як зміниться рівноважний рівень національного продукту, якщо податок на споживання і державні видатки зростуть одночасно на 1 млрд. грн. ?

ТЕМА 6.

Бюджетно-податкова політика, дефіцит державного бюджету та державний борг.

1. Поняття бюджетно-податкової політики. Види та ефективність бюджетно-податкової політики. Правило “збалансованого бюджету”. Крива А. Лафера.

2. Недискреційна фіскальна політика: політика «вбудованих стабілізаторів».

3. Дефіцит державного бюджету і джерела його фінансування. Концепції бюджетного дефіциту. Поняття структурного та циклічного дефіцитів. Фактичний бюджет та бюджет повної зайнятості.

4. Державний борг. Фіскальна політика: ефект «виштовхування інвестицій», ефект інфляції та ефект чистого експорту. Довгострокові наслідки державного боргу. Управління зовнішнім боргом та механізми скорочення зовнішнього боргу, конверсія боргу.

• Творчі завдання.

1. Чому курс на постійну збалансованість державного бюджету є не виправданим з точки зору ефективності БПП, які проблеми виникатимуть при спрямованості фіскальної політики на щорічну збалансованість бюджету?

• Тести та вправи.

1. Урядова політика у галузі видатків та оподаткування називається:

- а) монетарною політикою;
- б) політикою у сфері розподілу доходів;
- в) фіскальною політикою;
- г) політикою, спрямованою на регулювання ділового циклу

2. Фіскальна політика може бути:

- а). жорсткою і гнучкою
- б). прогресивною і регресивною
- в). справедливою і не справедливою
- г). стимулюючою та стримуючою

3. Активна антиінфляційна фіскальна політика передбачає:

- а) скорочення податків та урядових видатків;
- б) підвищення рівня оподаткування та скорочення державних видатків;
- в) зниження податків і збільшення видатків уряду;
- г) підвищення податків та урядових видатків.

4. Податки спричиняють незворотні втрати, оскільки вони:

- а) зменшують доходи платників податків;
- б) використовуються для фінансування урядових програм, які менш цінні для суспільства, ніж приватні видатки споживачів;
- в) перешкоджають покупцям і продавцям реалізувати частину вигоди від процесу обміну;
- г) перерозподіляють дохід від продуктивних до непродуктивних членів суспільства;

5. Інструментами дискреційної фіскальної політики є:

- а) урядові програми стимулювання експорту;
- б) внесення урядом змін у систему оподаткування;
- в) регулювання кількості грошей в обігу;
- г) проведення політики націоналізації у певних галузях національної економіки.

6. Якщо держава під час економічної кризи застосовує стимулювальну фіскальну політику, це створює:

- а). зменшення дефіциту державного бюджету
- б). бюджетний дефіцит або збільшення його рівня
- в). профіцит державного бюджету або збільшення його рівня
- г). збалансований державний бюджет

7. Крива Лафера описує залежність між:

- а) безробіттям та інфляцією
- б) зайнятістю та безробіттям
- в) ставкою оподаткування та доходами бюджету
- г) сумою фіскальних вилучень та національним доходом

8. Механізмами «автоматичного стабілізатора» виступають:

- а) номінальна та реальна відсоткові ставки
- б) прогресивна податкова система та бюджетні трансферти
- в) бюджетно—податкова та кредитно—грошова політика
- г) мультиплікатор та акселератор

9. Державний борг це:

- а) нагромаджена заборгованість уряду перед іншими країнами
- б) нагромаджена заборгованість уряду власникам державних цінних паперів.
- в) нагромаджена заборгованість уряду за статтями бюджету
- г) сума бюджетних дефіцитів

10. Які з наступних заходів фіскальної політики будуть сприяти зростанню сукупного попиту?

- I. Зниження ставки податку з доходів фізичних осіб.
- II. Підвищення акцизів.
- III. Збільшення фінансування освіти і науки.
- A. Тільки I Б. Тільки II. В. Тільки III Г. Тільки I та III

11. Якщо в економіці існує повна зайнятість, то зниження податків і збільшення державних витрат в довгостроковому періоді:

- а) підвищить рівень цін і реальний випуск;
- б) підвищить рівень цін, але не вплине на реальний випуск;
- в) збільшить реальний випуск, але не вплине на рівень цін;
- г) не вплине ні на рівень цін, ні на реальний випуск.

12. Ефект витіснення передбачає, що:

- а) споживання товарів і послуг зростає, а обсяг інвестицій скорочується;
- б) імпорт витісняється вітчизняними товарами;
- в) зростання державних витрат призводить до зменшення приватних інвестицій;
- г) зростання приватних інвестицій призводить до зменшення державних витрат.

13. Якщо уряд дотримується політики “щорічно збалансованого бюджету”, то він буде:

- а) сприяти послабленню інфляції
- б) стимулювати сукупний попит
- в) зменшувати інвестиційну активність
- г) вирівнювати коливання в межах економічного циклу

14. Для стимулювання економіки слід вдатися до:

- A. Збільшення податків на всі види доходів
- Б. Збільшення державних видатків та трансфертних платежів.
- В. Скорочення державних службовців.
- Г. Збільшення заощаджень громадян.

15. Сеньйораж – це:

- а) інфляційний податок
- б) дохід держави від друкування грошей
- в) втрати держави від зростання дефіциту бюджету за умов дефляції
- г) доходи держави від зростання обмінного курсу національної валюти.

16. Інфляційний податок – це:

- а) різниця між дефлятором та індексом цін;
- б) знецінення залишків грошових коштів внаслідок інфляції;
- в) різниця між номінальним та реальним доходом;
- г) податок на зростання цін.

17. Відносний показник державного боргу вимірюються:

- а) відношенням розміру боргу до обсягу ВВП;
- б) сумою процентних сплат за боргом;
- в) сумою державного боргу;
- г) відношенням суми процентних сплат за боргом до сальдо платіжного балансу.

18. Дефіцит державного бюджету утворюється, коли:

- а) відчувається брак коштів державного бюджету;
- б) сума податкових надходжень скорочується;
- в) сума витрат держави перевищує суму бюджетних надходжень надходжень;
- г) сума зобов'язань держави перевищує розміри її активів.

19. Однією з реальних проблем зовнішнього державного боргу є:

- а) зростання частки заощаджень зарубіжних інвесторів;
- б) загроза дефолту та міжнародної економічної ізоляції;
- в) відтік частини національного доходу за межі країни;
- г) загроза зовнішньої економічної експансії.

20. Інфляційним джерелом фінансування дефіциту бюджету є:

- а). внутрішні та зовнішні позики на фінансових ринках
- б). позики центрального банку урядові
- в). підвищення податків
- г). трансферти.

ТЕМА 7.**Гроші, банківська система та кредитно-грошова політика.**

1. Види та функції грошей. Ліквідність активів та грошові агрегати.
2. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор та мультиплікативне розширення банківських депозитів.
3. Попит на гроші: операційний та спекулятивний попит на гроші. Функція сукупного грошового попиту. "Пастка ліквідності".
4. Жорстка, гнучка та поміркована пропозиція грошей. Грошовий ринок.
5. Поняття, цілі та види кредитно - грошової (монетарної) політики.
6. Інструменти кредитно - грошової політики.
7. Передатний механізм монетарної політики: кейнсіанська теорія грошей та сучасний монетаризм.

- **Творчі завдання.**

1. Чому комерційні банки зобов'язані зберігати резерви? Поясніть, чому резерви є активами комерційних банків, проте є пасивами Центрального банку? Що таке надлишкові резерви комерційного банку? Яку роль відіграють надлишкові резерви комерційних банків у пропозиції грошей?
2. Чому Центральний банк не в змозі стабілізувати процентні ставки і грошову масу в економіці одночасно?
3. Чому Центральний банк як основний інструмент КГП застосовує операції на відкритому ринку, а не зміну резервних вимог або облікової ставки?

• **Тести та вправи.**

1. Що з переліченого не відноситься до M_2 .

- а) невеликі строкові вклади;
- б) кредитні картки;
- в) великі строкові вклади;
- г) трастові рахунки.

2. Рівень монетизації економіки визначається:

- а) величиною приросту емісії грошей;
- б) величиною агрегату M_2 ;
- в) відношенням грошової маси до обсягу ВВП;
- г) всі попередні відповіді неправильні.

3. Якщо норма обов'язкових резервів складає 100%, то величина грошового мультиплікатора дорівнює:

- а) 0;
- б) -2;
- в) 100;
- г) 1.

4. Збільшення облікової ставки призводить до:

- а) зниження цін на акції і облігації;
- б) зростання цін на акції і облігації;
- в) зниження цін на акції і зростання цін на облігації;
- г) не призводить ні до одного із вказаних результатів.

5. Якщо Центральний банк знизить норму обов'язкових банківських резервів, то це буде сприяти...

- А) Зменшенню платіжної спроможності споживачів і фірм.
- Б) Зменшенню пропозиції грошей в країні.
- В) Росту банківської відсоткової ставки.
- Г) Зниженню банківської відсоткової ставки.

6. Зниження норми обов'язкового резервування збільшить пропозицію грошей за рахунок:

- а) збільшення мультиплікатора
- б) збільшення надлишкових резервів
- в) збільшення надлишкових резервів та грошового мультиплікатора
- г) збільшення грошової бази

7. Зниження облікової ставки збільшить пропозицію грошей за рахунок:

- а) зниження коефіцієнту депонування
- б) збільшення грошової бази
- в) збільшення грошового мультиплікатора
- г) зниження обсягів обов'язкового резервування

8. Якщо Національний банк хоче збільшити резервні вимоги, не зменшуючи пропозицію грошей, то він

- А) підніме облікову ставку і купуватиме державні цінні папери
- Б) підніме облікову ставку і продаватиме державні цінні папери
- В) знизить облікову ставку і купуватиме державні цінні папери
- Г) знизить облікову ставку і продаватиме державні цінні папери

9. Кейнсіанці вважають, що монетарна політика...

- а) впливає на ВВП через свій вплив на процентні ставки;
- б) є цілком неефективною;
- в) є найбільш ефективною у боротьбі з інфляцією;
- г) є більш потужною, ніж фіскальна політика.

10. Згідно з монетарним правилом:

- а) держава повинна підтримувати рівновагу між сукупним попитом і сукупною пропозицією;
- б) держава підтримує постійний темп зростання грошової пропозиції, який дорівнює щорічному темпу потенційного зростання реального ВВП;
- в) держава повинна підтримувати відповідність між витратами і доходами держбюджету;
- г) держава повинна підтримувати незмінною пропозицію між готівковими та безготівковими грошима в економіці.

11. Максимальне збільшення грошей на поточних рахунках позначимо D , надлишкові резерви — E , грошовий мультиплікатор — m . Яка з наведених формул буде правильною:

- а) $D = E - 1$;
- б) $D = E \times m$;
- в) $m = E : D$;
- г) $D = E - m$.

12. Центральному банкові складно уповільнити темпи зростання грошової маси, якщо:

- а) зростають обсяги особистих заощаджень;
- б) центральний банк не може знизити норму резервування;
- в) комерційні банки володіють значними надлишковими резервами;
- г) домогосподарства і фірми прагнуть купити державні облигації на значну суму.

13. Якщо центральний банк прагне збільшити ВВП, то він повинний:

- а) збільшити норму обов'язкового резервування;
- б) збільшити облікову ставку;
- в) купувати державні боргові цінні папери;
- г) зменшити податки;

14. Операційний попит на гроші залежить від:

- а) попиту на товари і послуги
- б) реальної ставки відсотку
- в) номінальної ставки відсотку
- г) реального обсягу виробництва

15. Якщо обсяг виробництва в країні виріс на 10%, швидкість обігу грошей збільшилась за той же час на 5%, а індекс цін становив 108%, то

Центральний банк повинний :

- а) збільшити пропозицію грошей на 8%
- б) збільшити пропозицію грошей на 13%
- в) зменшити пропозицію грошей на 5 %
- г) зменшити пропозицію грошей на 15%

16. Якщо Національний банк проводить політику, націлену на захист гривні від знецінення, то за інших рівних умов...

- А. Рівень відсоткових ставок відносно збільшиться, а рівень безробіття відносно знизиться.
- Б. Рівень відсоткових ставок відносно збільшиться, а рівень зайнятості відносно знизиться.
- В. Рівень відсоткових ставок відносно збільшиться при незмінному рівні сукупного попиту.
- Г. Рівень відсоткових ставок і рівень зайнятості відносно знизяться.

17. В банку відкрито депозит на суму 1000 грн. Обчисліть як зміниться величина депозитів в банківській системі, якщо норма обов'язкового резервування = 25%?

- а) 4000 грн. б) 3000 грн. в) 1000 грн. г) 750 грн.

18. Якщо рівняння попиту на гроші описується формулою $MD=0,8Y$, то швидкість обігу грошей дорівнює:

- а) 0,2 б) 0,8 в) 1 г) 1,25

19. Продаж Національним банком України облігацій призведе до...

- А. Збільшення грошової маси, падіння відсоткових ставок.
 Б. Збільшення грошової маси, зростання відсоткових ставок.
 В. Скорочення грошової маси, падіння відсоткових ставок.
 Г. Скорочення грошової маси, зростання відсоткових ставок.

20. Національний банк продає цінні папери уряду на відкритому ринку з метою:

- А) збільшення заощаджень населення
 Б) збільшення маси грошових цінних паперів
 В) зменшення надлишкових резервів комерційних банків
 Г) зменшення обов'язкових резервів комерційних банків

Вправа 1.

Номінальний ВВП країни складає = 868 млрд.грoш.од. Відомо, також, що ринок грошей знаходиться в стані рівноваги за обсягом грошової маси, яка розраховується як агрегат M2 .

Співвідношення готівки поза банком та депозитів визначається як 3:4.

Депозити, залучені банківською системою становлять 32 млрд. грoш. од. Частка строкових депозитів в їх загальній величині становить 45% , кошти за трастовими операціями - 27 млрд. грoш. од., кошти на розрахункових рахунках - 13 млрд. грoш. од.

Визначить:

1. Агрегати грошової маси: M0, M1, M2, M3
2. Швидкість обігу грошової одиниці.

ТЕМА 8.

Модель "IS – LM".

1. Ринок товарів та крива "IS". Проста алгебра кривої "IS".
2. Грошовий ринок і крива "LM". Проста алгебра кривої "LM".
3. Фіскальна та грошово-кредитна політика в "IS – LM" моделі. Відносна ефективність грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики в моделі "IS-LM".
4. Проблема дефляції в моделі "IS – LM": ефект Пігу, ефект Кейнса, теорія дефляції боргу та теорія очікуваної дефляції.

• Тести і вправи

1. Модель IS – LM є:

- а) неокласичною рівноважною моделлю
- б) неокейнсіанською рівноважною моделлю
- в) моделлю «інвестиції – заощадження»
- г) моделлю «ліквідність – гроші»

2. Модель IS – LM створив :

- а) Дж. Кейнс б) Дж. Хікс в) А. Лафер г) М. Фрідмен

3. З моделі IS-LM випливає, що загальна макрорівновага - це рівновага, яка встановлюється одночасно на:

- а) ринку товарів і ринку послуг;
- б) фінансовому ринку і ринку цінних паперів;
- в) грошовому ринку та ринку цінних паперів;
- г) грошовому ринку та ринку товарів та послуг.

4. IS – є:

- а) кривою рівноваги на ринку товарів
- б) кривою рівноваги на ринку грошей
- в) кривою рівноваги на ринку товарів і грошей
- г) кривою рівноваги на фінансовому ринку

5. LM – є:

- а) кривою рівноваги на ринку товарів
- б) кривою рівноваги на ринку грошей
- в) кривою рівноваги на ринку товарів і грошей
- г) кривою рівноваги на всіх ринках

6. В моделі IS – LM збільшення грошової маси призведе до :

- а) росту відсоткової ставки і ВВП
- б) падіння відсоткової ставки і ВВП
- в) росту відсоткової ставки і падіння ВВП
- г) падіння відсоткової ставки і росту ВВП

7. В моделі IS –LM стимулювальна кредитно—грошова політика призведе до:

- А. Росту цін та обсягів виробництва
- Б. Росту цін та падіння обсягів
- В. Росту відсоткових ставок та росту обсягів виробництва
- виробництв
- Г. Падіння відсоткових ставок та росту обсягів виробництва.

8. В моделі IS –LM стримувальна кредитно-грошова політика призведе до:

- А. Росту цін та обсягів виробництва
- Б. Росту цін та падіння обсягів виробництв
- В. Росту відсоткових ставок та падіння обсягів виробництва
- Г. Падіння відсоткових ставок та росту обсягів виробництва

9. В моделі IS – LM стримувальна бюджетно—податкова політика призведе до:

- А. Росту цін та зменшення обсягів виробництва
- Б. Росту цін та росту обсягів виробництв
- В. Зменшення відсоткових ставок та обсягів виробництва
- Г. Росту відсоткових ставок та зменшення обсягів виробництва.

10. В моделі IS –LM стримувальна бюджетно—податкова політика призведе до:

- А. Росту цін та падінню обсягів виробництва
- Б. Росту відсоткових ставок та падіння обсягів виробництв
- В. Росту відсоткових ставок та росту обсягів виробництва
- Г. Падіння відсоткових ставок та обсягів виробництва.

11. Стимулювальна бюджетно-податкова політика неефективна у випадку сполучення

- а) відносно крутої LM і відносно пологої IS
- б) відносно крутої IS і відносно пологої LM
- в) відносно крутої IS і відносно крутої LM
- г) відносно пологої IS і відносно пологої LM

11. Стимулювальна бюджетно-податкова політика найефективніша у випадку сполучення

- А) відносно крутої LM і відносно пологої IS в) відносно крутої IS і відносно крутої LM
- Б) відносно крутої IS і відносно пологої LM г) відносно пологої IS і відносно пологої LM

12. Стимулювальна кредитно—грошова політика ефективна у випадку сполучення

- А) відносно крутої LM і відносно пологої IS в) відносно крутої IS і відносно крутої LM
- Б) відносно крутої IS і відносно пологої LM г) відносно пологої IS і відносно пологої LM

13. В моделі IS –LM зниження відсоткової ставки за незмінного ВВП можливий за умов:

- А. Стимулювальної грошової та стримувальної бюджетно—податкової політики
- Б. Стримувальної грошової та стримувальної бюджетно—податкової політики
- В. Стимулювальної грошової та стимулювальної бюджетно—податкової політики
- Г. Стримувальної грошової та стимулювальної бюджетно—податкової політики

14. В моделі IS –LM ріст виробництва за незмінної відсоткової ставки можливий за умов:

- А. Стимулювальної грошової та стримувальної бюджетно—податкової політики
- Б. Стримувальної грошової та стримувальної бюджетно—податкової політики
- В. Стимулювальної грошової та стимулювальної бюджетно—податкової політики
- Г. Стримувальної грошової та стимулювальної бюджетно—податкової політики

15. В моделі IS – LM «ефект витіснення» відносно незначний, коли

- а) попит на гроші високо чутливий до відсоткової ставки
- б) попит на гроші мало чутливий до підвищення ставки відсотку
- в) попит на гроші чутливий до підвищення доходу
- г) попит на гроші мало чутливий до підвищення доходу

16. Вплив зниження цін на зсув кривої LM отримав назву:

- а) ефект Кейнса в) теорія очікуваної дефляції
- б) теорія дефляції боргу г) ефект Пігу

17. Якщо очікуване падіння цін збільшує реальну відсоткову ставку, скорочуються інвестиції, падає сукупний попит, то має місце:

- а) теорія очікуваної дефляції в) ефект Кейнса
- б) теорія дефляції боргу г) ефект Пігу

18. Згідно з теорією дефляції боргу:

- А) дефляція викликає зменшення сукупного попиту і IS зсувається вліво
- Б) дефляція викликає збільшення сукупного попиту і IS зсувається вправо
- В) дефляція викликає зменшення сукупного попиту і LM зсувається вліво
- Г) дефляція викликає збільшення сукупного попиту і LM зсувається вправо

ТЕМА 9.

Теорія міжнародної торгівлі.

1. Теорія абсолютної переваги. Виграш від зовнішньої торгівлі внаслідок спеціалізації.
2. Теорія порівняльної переваги. Максимізація виграшу від зовнішньої торгівлі за умови повної спеціалізації.
3. Теорія Хекшера-Оліна. Парадокс Леонтьєва.
4. Вигоди від зовнішньої торгівлі. Зовнішня торгівля і розподіл доходів.

• Творчі завдання.

1. Чи можна стверджувати, що внаслідок запровадження зовнішньоторговельних відносин країна може споживати більше, ніж здатна виробляти?
2. Чи можна стверджувати, що невеликі бідні країни, які не мають достатньо виробничих ресурсів і продуктивність праці в яких нижча за інші країни, не можуть нічого продавати на зовнішньому ринку?
3. Чому країна не може мати порівняльну перевагу у виробництві всіх товарів, якщо вона має найбагатші природні ресурси, найбільший запас капіталу та кваліфікованішу робочу силу у порівнянні з іншими країнами?
4. На захист чийх інтересів спрямована антидемпінгова політика?
5. Лауреат Нобелівської премії з економіки американський економіст П.Семюелсон зауважив: „нація, що нехтує принципом порівняльних переваг, розплатилася б за це високою ціною – зниженням рівня життя та гальмуванням потенційних темпів економічного зростання”. Чому ж, незважаючи на очевидні переваги вільної торгівлі, утворення СОТ, країни світу не відмовляються від політики протекціонізму?

• Тести та вправи.

1. Принцип порівняльної переваги вперше сформулював:

- а)Томас Мальтус;
- б)Давид Рікардо;
- в)Альфред Маршал;
- г)Адам Сміт.

2. Принцип абсолютної переваги вперше сформулював:

- а)Томас Мальтус;
- б)Давид Рікардо;
- в)Альфред Маршал;
- г)Адам Сміт.

3. Абсолютна перевага - це...

- А. Здатність країни виробляти товари та послуги з меншими витратами часу.
- Б. Спроможність виробляти товари і послуги з меншими альтернативними витратами.
- В. Здатність країни виробляти унікальні товари, які не можуть бути виготовлені ні однією іншою країною.
- Г. Спроможність виробляти товари і послуги з меншими граничними витратами.

4. «Порівняльна перевага» – це:

- А) здатність витратити менше часу та ресурсів на виробництво товарів і послуг;
- Б) можливість виробляти товари та послуги з порівняно меншими витратами ніж інші країни;
- В) здатність виробляти товари і послуги з меншими альтернативними витратами;
- Г) більш висока продуктивність, що виникає внаслідок спеціалізації

5. Країна А може виробляти 1 т пшениці або 4 т вугілля, використовуючи одну одиницю ресурсів. Країна Б може виробляти 2 т пшениці або 5 т вугілля, використовуючи також одну одиницю ресурсів.

- а) Країна А буде експортувати пшеницю та імпортувати вугілля;
- б) Країна Б буде експортувати пшеницю та імпортувати вугілля;
- в) Країна А не буде експортувати та імпортувати пшеницю;
- г) Країна Б не буде експортувати та імпортувати вугілля.

6. Відомо, що дві країни виробляють за 1 робочий день:

	Велосипеди, шт.	Самокати, шт.
Глобія	1280	670
Фобія	940	310

Тоді:

- I. Глобія має абсолютні переваги у виробництві велосипедів.
- II. Глобія має абсолютні переваги у виробництві самокатів.
- III. Фобія має абсолютні переваги у виробництві велосипедів.
- IV. Фобія має абсолютні переваги у виробництві самокатів.

Правильними будуть відповіді...

- а) тільки I і III; б) тільки I і IV; в) тільки I і II; г) тільки III і IV.

7. Вкажіть яке твердження не правильне:

- а) «За умов вільної торгівлі країна може споживати більше ніж виробляє»
- б) «Бідним країнам, які не мають жодного надлишкового фактора виробництва нічого експортувати»
- в) «Всі країни мають порівняльну перевагу у виробництві певного продукту»

г) « Абсолютна перевага — це здатність країни виробляти продукт з меншими витратами часу»

8. Термін «умови торгівлі» означає:

- А) наявність торговельних обмежень щодо здійснення зовнішньоторговельних операцій
- Б) співвідношення між експортом і імпортом
- В) співвідношення експортних та імпортних цін
- Г) узгоджені умови поставок товарів та послуг

9. Економічне явище, яке отримало назву «Голландська хвороба» означає :

- а) захворювання голландських корів і різке зниження попиту на голландську яловичину в світі;
- б) ріст експорту сільськогосподарської продукції з Голландії, ріст цін на сільгосппродукцію та зниження життєвого рівня населення;
- в) ріст експорту голландського газу призвів до спаду в традиційних галузях економіки та зниження доходів населення;
- г) прагнення громадян слаборозвинутих країн емігрувати до Голландії.

10. « Ріст пропозиції фактора виробництва призводить до росту випуску і доходів в тій галузі, де цей фактор використовується відносно ефективніше», - теорема:

- а) Рибчинського б) Леонтьєва
- в) Хекшера-Оліна г) Столпера –Семюельсона

11. «Експортуються такі товари, для виробництва яких інтенсивно використовуються відносно надлишкові фактори виробництва», - теорія (теорема):

- а) Рибчинського б) Леонтьєва
- в) Хекшера-Оліна г) Столпера –Семюельсона

12. «У повоєнний період в американському експорті переважали відносно трудомісткі товари, а в імпорті - капіталомісткі», - це прояв:

- а) «голландської хвороби» б) «парадоксу Леонтьєва»
- в) теореми Рибчинського г) теореми Столпера - Семюельсона

13. «Зростають доходи власників того фактора виробництва, який інтенсивно використовується в експортних галузях», - теорема(теорія):

- а) Рибчинського б) Леонтьєва в) Хекшера - Оліна г) Столпера – Семюельсона

Тоді пропорція міжнародного обміну може складати:

- а) 1 телевізор = 0,67 DVD програвач;
- б) 1 телевізор = 1,5 DVD програвач;
- в) 1 DVD програвач = 1,5 телевізор.
- г) 1 DVD програвач = 1 телевізор;

19. Якщо відомо, що:

Країн	Витрати часу на виробництво одиниці	
	Автомобілі	Трактори
Японі	10	15
США	30	20

Тоді:

1. Японія має абсолютні переваги у виробництві обох товарів
2. Японія буде експортувати автомобілі в США і купувати американські трактори
3. Продуктивність праці в Японії вища у всіх галузях і Японія не буде нічого імпортувати.
4. Альтернативні витрати виробництва 1 трактора в США за відсутності міжнародної торгівлі становлять 0,67 автомобіля

Правильними будуть відповіді:

- а) 4; б) 1, 3; в) 1, 2, 4; г) 1, 2.

20. Ціна пшениці в країні А = 500 дол./т., в країні Б = 700 дол./т. Якщо країна А експортуватиме 100 тис. тон пшениці, а країна Б імпортуватиме ці 100 тис. тон пшениці, то за світової ціни 600 дол./т.:

- а). виграш країни А буде більшим за виграш країни Б;
- б). виграш країни А буде меншим за виграш країни Б;
- в). виграш країни А буде рівним виграшу країни Б;
- г). втрати країни А будуть рівними втратам країни Б.

ТЕМА 10.

Торгівельна політика.

1. Поняття торгівельної політики та її види. Інструменти торгівельної політики: тарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Імпортне та експортне мито. Основні види митних ставок. Фіскальне та протекціоністське мито.

2. Нетарифні методи регулювання зовнішньої торгівлі. Квотування та ліцензування. Експортні субсидії. Компенсаційне імпортне мито. Дискримінація імпорту. Демпінг та антидемпінгові заходи. Економічні санкції і торговельне ембарго.

3. Порівняльний аналіз наслідків квотування та митних тарифів. Аргументи на користь та проти політики протекціонізму.

• Тести та вправи.

Васильченко С.М.©

ДВНЗ«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ©

1. Якщо митний податок визначається як фіксована сума з одиниці виміру товару, то таке мито називають:

а) адвалерним б) специфічним в) комбінованим г) протекціоністським

2. Якщо митний податок визначається у вигляді відсотку до митної вартості товару, то таке мито називають:

а) адвалерним б) специфічним в) комбінованим г) протекціоністським

3. Прихильники протекціонізму стверджують, що мито, квоти та інші торговельні бар'єри необхідні для:

а) захисту молодих галузей від іноземної конкуренції;
б) запобігання демпінгу;
в) збільшення внутрішньої зайнятості;
г) усі відповіді правильні.

4. Яка з наступних форм торговельних бар'єрів не створює суттєві перешкоди для вільної торгівлі:

а) добровільні експортні обмеження;
б) мито на імпорт;
в) ліцензії на експорт та імпорт;
г) усі наведені відповіді є неправильними.

5. Різниця між імпортним митом та квотою у тому, що лише мито;

а) приносить доходи до державного бюджету;
б) призводить до скорочення міжнародної торгівлі;
в) призводить до підвищення цін;
г) призводить до зростання чистого експорту.

6. Політика протекціонізму призведе до того, що:

а) зросте внутрішнє споживання товарів і послуг;
б) зросте добробут споживачів;
в) зменшиться залежність країни від імпорту;
г) все вірно.

7. Політика протекціонізму призведе до того, що:

а) громадяни будуть мати більший вибір товарів і послуг;
б) зросте добробут споживачів;
в) збільшиться обсяг виробництва і продажу вітчизняних товарів;
г) все вірно.

8. Політика протекціонізму призводить до:

а) скорочення імпорту та росту експорту

- б) скорочення експорту та росту імпорту
- в) росту як експорту так і імпорту
- г) скорочення як імпорту так і експорту

9. Політика протекціонізму призведе до того, що:

- а) громадяни будуть мати більший вибір товарів і послуг;
- б) зросте добробут нації;
- в) зменшиться обсяг внутрішнього споживання;
- г) зросте експорт вітчизняних товарів.

10. До тарифних заходів протекціонізму відносять:

- а). імпортне мито; б). імпортна квота; в). експортне мито; г). демпінг.

11. Нетарифні заходи протекціонізму — це:

- а). імпортне мито; б). імпортна квота; в). експортна квота; г). демпінг.

12. Демпінгова ціна – це ціна товару на світовому ринку:

- а) яка нижча за собівартість б) яка нижча за світову ціну
- в) яка нижча за внутрішню ціну г) яка нижча за рівноважну ціну на світовому ринку.

13. Якщо внаслідок запровадження імпортного мита додана вартість в ціні товару зростає з 200 грн. до 240 грн., то фактичний рівень митного захисту склав:

- а) 10% б) 20% в) 30% г) 40%.

14. Шкала попиту і пропозиції на ринку бензину України наведена в таблиці:

Ціна за 1 літр (грн.)	2	4	6	8	10	12
Qd (млн.л.)	2,1	1,6	1,2	0,8	0,6	0,4
Qs (млн.л.)	0,2	0,8	1,2	1,5	1,9	2,3

Якщо світова ціна бензину складає 8 грн. за літр, тоді:

- а). Україна експортуватиме 700 тис. т. бензину;
- б). Україна імпортуватиме 700 тис. т. бензину;
- в). Україна експортуватиме 1,5 млн. т. бензину;
- г). Україна імпортуватиме 800 тис. т. бензину.

ТЕМА 11.**Обмінний курс.**

1. Номінальний обмінний курс. Валютні курси і котирування.
2. Режими валютного курсу і валютна політика: конвертованість валюти, міжнародні системи валютних курсів, сучасні системи регульованого плавання валютних курсів. Валютна інтервенція. Ревальвація та девальвація валюти.
3. Ефективний (багатосторонній) номінальний обмінний курс. Реальний обмінний курс.
4. Валютний ринок і фактори обмінного курсу. Рівновага на валютному ринку. Довгострокова рівновага. Паритет купівельної спроможності.

- **Тести та вправи.**

1. Валютне котирування буває:

- а) гнучке та фіксоване б) вільне та регульоване
в) пряме та обернене г) все вірно

2. Обмінні курси поділяються на:

- а) гнучкі та фіксовані в) прямі та обернені
б) вільні та регульовані г) все вірно

3. Спосіб визначення валютних курсів називається :

- а) валютною політикою; в) валютною інтервенцією;
б) валютним котируванням; г) валютною конвертацією;

4. Коли говорять, що країна девальвувала свою валюту, то це означає, що:

- а). країна офіційно зменшила золотий вміст національної валюти;
б). центральний банк знизив офіційний обмінний курс національної валюти;
в). паритет купівельної спроможності одиниці валюти знизився;
г). інфляція призвела до падіння купівельної спроможності національної валюти.

5. Якщо між США і Канадою встановлений режим вільно плаваючих валютних курсів і якщо попит на канадські долари зростає, то це означає, що

- а) ціна долара США у канадській валюті зменшиться;
б) ціна канадського долара у валюті США впаде;
в) пропозиція канадських доларів знизиться;
г) пропозиція доларів США знизиться.

6. Якщо реальний обмінний курс національної валюти більший за одиницю, то країна виступатиме:

- а) експортером даного товару в) суб'єктом зарубіжних інвестицій
б) імпортером даного товару г) об'єктом іноземних інвестицій

7. Якщо багатосторонній номінальний обмінний курс внутрішньої валюти $EERd = 0,85$, то:

- а) експорт країни зростатиме в) платіжний баланс країни погіршиться
б) експорт країни скоротиться г) ВВП знизиться.

8. Якщо багатосторонній (ефективний) номінальний обмінний курс вітчизняної валюти більше за 1, то в країні слід очікувати:

- а) економічного зростання б) скорочення експорту
в) росту експорту г) росту інвестицій

9. Якщо багатосторонній номінальний обмінний курс внутрішньої валюти $EERd = 1,2$, то:

- а) експорт країни зростатиме
б) експорт країни скоротиться
в) сальдо платіжного балансу країни зросте
г) ВВП зросте.

10. Операції центрального банку з купівлі-продажу іноземної валюти з метою впливу на курс національної валюти називаються:

- а).валютним демпінгом; б).валютною девальвацією;
в) валютною інтервенцією; г).валютною спекуляцією

11. Серед сучасних систем регульованих гнучких курсів виділяють:

- а) «незалежне плавання», «кероване плавання», «спільне плавання».
б) «вільне плавання», «кероване плавання», «спільне плавання».
в) «незалежне плавання», «регульоване плавання», «спільне плавання».
г) «вільне плавання», «регульоване плавання», «спільне плавання».

12. Гнучкий обмінний курс, який складається незалежно від курсів інших валют та помірних інтервенціях ЦБ називається:

- а) «незалежне плавання»,
б) «кероване плавання»,
в) «спільне плавання».
г) «вільне плавання».

13. За умов фіксованого валютного курсу:

- а) ЦБ проводить інтервенцію на валютних ринках,

- б) існує зв'язок між платіжним балансом і величиною пропозиції грошей.
- в) існує взаємне переміщення капіталу за кордон та з-за кордону
- г) все вірно

14. За умов абсолютно гнучкого валютного курсу:

- а) ЦБ не проводить інтервенцію на валютних ринках, а платіжний баланс рівноважений.
- б) немає зв'язку між платіжним балансом і величиною пропозиції грошей.
- в) відсутнє взаємне переміщення капіталу за кордон та з-за кордону
- г) все вірно

15. Курс долара США буде зростати відносно євро, якщо:

- а). в Європі ціни виростуть більшою мірою ніж у США;
- б). збільшиться попит американців на французькі вина;
- в). збільшиться попит європейських туристів на соєві боби в штаті Айова;
- г). більша кількість американців вирішить побувати в Європі.

16. Якщо реальний обмінний курс внутрішньої валюти $RErd$ в країні А складає 1,85, а в країні Б — 1,2, то:

- а) ефективність імпорту країни Б вища за країну А
- б) ефективність імпорту країни А вища за країну Б
- в) ефективність експорту країни А вища за країну Б
- г) ефективність експорту країни Б вища за країну А

17. В довгостроковому періоді курс національної валюти буде зростати, якщо:

- а) центральний банк проводитиме валютну інтервенцію;
- б) уряд проводитиме стримувальну бюджетну політику;
- в) ефективність виробництва зростатиме швидше ніж в інших країнах;
- г) все вірно

18. Якщо в Україні товар А коштує 5грн., а на світовому ринку — 1дол. США, то при курсу національної валюти $ed = 0,15 \text{ дол.США/грн.}$ то:

- а) Україна буде експортером товару А
- б) Україна буде імпортером товару А
- в) сальдо торгівельного балансу України знизиться
- г) сальдо платіжного балансу України знизиться.

19. Курс японської єни буде падати відносно долара США, якщо:

- а). в США ціни виростуть більшою мірою ніж в Японії;
- в). зросте попит на японські автомобілі в США;
- б). в Японії ціни виростуть більшою мірою ніж в США;
- г). зросте японський експорт.

20. Якщо курс національної валюти змінився з 0,2 дол./грн. до 0,14 дол./грн., то рівень:

- а) девальвації склав 30% б) ревальвації склав 30%
в) ревальвації склав 42% г) девальвації склав 42%

ТЕМА 12.

Платіжний баланс.

1. Платіжний баланс та його структура. Рахунок поточних операцій. Рахунок операцій з капіталом та фінансовий рахунок. Відображення операцій на рахунках платіжного балансу.

2. Взаємозв'язок рахунків платіжного балансу. Модель загальної рівноваги в відкритій економіці: рівняння платіжного балансу.

3. Нерівновага платіжного балансу. Кредитно-грошова та бюджетно-податкова політика та її вплив на платіжний баланс.

- **Тести та вправи.**

1. Складова частина платіжного балансу країни – фінансовий рахунок – включає:

- а) товарний експорт; в) чисті доходи від інвестицій;
б) трансферти; г) зміни в активах країни за кордоном

2. Складова частина платіжного балансу країни – рахунок поточних операцій – не включає:

- а) товарний експорт;
б) транспортні послуги іноземним державам;
в) чисті доходи від інвестицій;
г) зміни в активах країни за кордоном

3. Складова частина платіжного балансу країни – рахунок поточних операцій – включає:

- а) товарний експорт; в) чисті доходи від інвестицій;
б) транспортні послуги іноземним державам; г) все вірно

4. Якщо сальдо балансу проточних операцій зросло, то сальдо рахунку операцій з капіталом :

- а) зросте б) впаде в) буде нульовим г) можливо все вищевказане.

5. Дефіцит платіжного балансу зменшиться, якщо:

- а) буде знижено імпорнтне мито; б) буде девальвовано національну валюту;
в) буде ревальвовано національну валюту; г) відсоткова ставка знизиться;

6. Якщо заощадження перевищують інвестиції, то:

- а) сальдо фінансового рахунку зменшується, а поточного рахунку — збільшується
б) сальдо фінансового рахунку збільшується, а поточного рахунку — зменшується
в) сальдо фінансового рахунку і поточного рахунку зменшується
г) сальдо фінансового рахунку і поточного рахунку збільшується.

7. Якщо світова відсоткова ставка вища за внутрішню, то:

- а) сальдо фінансового рахунку зменшується, а поточного рахунку — збільшується
б) сальдо фінансового рахунку збільшується, а поточного рахунку — зменшується
в) сальдо фінансового рахунку і поточного рахунку зменшується
г) сальдо фінансового рахунку і поточного рахунку збільшується.

8. Якщо країна з відкритою економікою виробляє більше ніж споживає, тоді утворюється:

- а) позитивне сальдо поточного рахунку ($NX > 0$), та від'ємне – на фінансовому рахунку;
б) від'ємне сальдо поточного рахунку ($NX < 0$), та позитивне – на фінансовому рахунку;
в) позитивне сальдо поточного рахунку ($NX > 0$), та від'ємне сальдо балансу офіційний розрахунків;
г) від'ємне сальдо платіжного балансу.

9. Зменшення дефіциту на рахунку руху капіталів призводить до:

- а) збільшення чистого притоку капіталу, росту обмінного курсу та скорочення чистого експорту
б) зменшення чистого притоку капіталу, росту обмінного курсу та росту чистого експорту
в) збільшення чистого притоку капіталу, зменшення обмінного курсу та росту чистого експорту
г) зменшення чистого притоку капіталу, зменшення обмінного курсу та зменшення чистого експорту

10. Якщо торговельний баланс позитивний, то баланс офіційних розрахунків може бути:

- а) з плюсом; в) збалансованим;
б) з мінусом; г) можливо все вище вказане.

11. Позитивне сальдо на рахунку капіталів характеризує

- а) перевищення внутрішніх інвестицій над внутрішніми заощадженнями
- б) перевищення внутрішніх заощаджень над внутрішніми інвестиціями
- в) перевищення експорту над імпортом
- г) перевищення імпорту над експортом

12. Якщо $S < I$, то це призводить до:

- а) росту дефіциту фінансового рахунку
- б) росту дефіциту на рахунку руху капіталів
- в) росту дефіциту рахунку поточних операцій
- г) росту дефіциту балансу офіційних розрахунків.

13. Внаслідок політики протекціонізму:

- а) зросте внутрішнє споживання товарів і послуг;
- б) зменшиться експорт і погіршиться платіжний баланс;
- в) зросте добробут споживачів;
- г) все вірно.

14. За інших рівних умов, країна зменшить дефіцит платіжного балансу, якщо:

- а). буде знижено імпортне мито;
- б). ціни в країні зростуть;
- в). курс вітчизняної валюти зросте ;
- г). ВВП країни зростатиме швидше ніж в інших країнах.

15. Якщо країна з відкритою економікою виробляє більше ніж споживає, тоді утворюється:

- а) позитивне сальдо поточного рахунку ($NX > 0$), та від'ємне – на фінансовому рахунку;
- б) від'ємне сальдо поточного рахунку ($NX < 0$), та позитивне – на фінансовому рахунку ;
- в) позитивне сальдо поточного рахунку ($NX > 0$), та від'ємне сальдо балансу офіційний розрахунків;
- г) від'ємне сальдо платіжного балансу.

16. За умов фіксованого валютного курсу дефіцит платіжного балансу:

- а) не змінює грошової бази;
- б) не впливає на кількість грошей в обігу;
- в) зменшує кількість грошей у країні;
- г) збільшує кількість грошей у країні.

17. Країна має позитивне сальдо платіжного балансу за рік, що становить 20% від надходжень валюти по міжнародних операціях, а виплати по міжнародних операціях становлять 160 млн. грош. од. Сальдо платіжного балансу становитиме:

а). 200 млн. грош. од ; б). 40 млн. грош. од.; в). 20 млн. грош. од. г). 18 млн. грош. од.;

ТЕМА 13.

Модель “Мандела – Флемінга” .

Макроекономічна політика за умов відкритої економіки.

1. Фактори ефективності економічної політики за умов відкритої економіки. Макрорівновага невеликої відкритої економіки: модель “Мандела – Флемінга” .

2. Макроекономічні наслідки монетарної та фіскальної експансії за фіксованих курсів обміну валюти та абсолютної мобільності капіталу. Макроекономічні наслідки монетарної та фіскальної політики за гнучких обмінних курсів та абсолютної мобільності капіталу.

3. Порівняльна характеристика наслідків економічної політики за різних режимів валютного регулювання. Наслідки економічної політики у великій економіці.

- **Тести та вправи.**

1. В моделі Мандела – Флемінга для невеликої відкритої економіки з абсолютною мобільністю капіталу та гнучким обмінним курсом є неефективною :

- а) бюджетно-податкова політика;
- б) кредитно-грошова політика;
- в) протекціоністська торгівельна політика;
- г) будь-яка економічна політика.

2. В моделі Мандела – Флемінга для невеликої відкритої економіки з абсолютною мобільністю капіталу та гнучким обмінним курсом є ефективною :

- а) бюджетно-податкова політика;
- б) кредитно-грошова політика;
- в) протекціоністська торгівельна політика;
- г) будь-яка економічна політика.

3. В моделі Мандела – Флемінга для невеликої відкритої економіки з абсолютною мобільністю капіталу та фіксованим обмінним курсом ефективною є:

- а) бюджетно-податкова політика;
- б) кредитно-грошова політика;
- в) протекціоністська торгівельна політика;
- г) правильні відповіді а) ,в).

4. В моделі Мандела – Флемінга для невеликої відкритої економіки з абсолютною мобільністю капіталу та фіксованим обмінним курсом неефективною :

- а) бюджетно-податкова політика;
- б) кредитно-грошова політика;
- в) протекціоністська торгівельна політика;
- г) будь-яка економічна політика.

5. В моделі Мандела – Флемінга бюджетно-податкова політика :

- а) ефективна за гнучкого обмінного курсу
- б) ефективна за фіксованого обмінного курсу
- в) ефективна за будь-якого режиму валютного курсу
- г) неефективна за будь - якого режиму валютного курсу

6. В моделі Мандела – Флемінга кредитно-грошова політика :

- а) ефективна за гнучкого обмінного курсу
- б) ефективна за фіксованого обмінного курсу
- в) ефективна за будь-якого режиму валютного курсу
- г) неефективна за будь - якого режиму валютного курсу

7. В моделі Мандела – Флемінга протекціоністська торгівельна політика :

- а) ефективна за гнучкого обмінного курсу
- б) ефективна за фіксованого обмінного курсу
- в) ефективна за будь-якого режиму валютного курсу
- г) неефективна за будь - якого режиму валютного курсу

8. Недоліки гнучкого валютного курсу полягають у:

- а) можливій інфляції та валютних спекуляціях
- б) негативному впливі на міжнародну торгівлю та інвестиції
- в) погіршенні монетарної дисципліни
- г) все вірно

9. Недоліки фіксованого валютного курсу полягають у:

- а) неефективній КГП
- б) скороченні міжнародної торгівлі
- в) потребі у великих золото-валютних резервах
- г) все вірно.

10. Перевага фіксованого валютного курсу полягає у:

- а) стабільності системи міжнародних розрахунків
- б) запобіганні нестабільності економіки
- в) високій ефективності бюджетно-податкової та зовнішньоторговельної політиках
- г) все вірно

ТЕМА 14.**Моделі економічного росту**

1. Поняття, вимірники та фактори економічного зростання.
2. Неокейнсіанські моделі економічного росту: модель “Самуельсона-Хікса”, модель “Домара-Харода”.
3. Неокласичні моделі економічного росту: виробнича функція та модель “Кобба-Дугласа”, модель Р.Солоу.
4. Сучасна теорія економічного зростання.

- **Тести та вправи.**

1. Економічне зростання може бути проілюстроване:

- а) зрушення вправо кривої виробничих можливостей;
- б) рухом точки по кривій виробничих можливостей;
- в) зрушенням вліво кривої виробничих можливостей;
- г) рухом від однієї точки до іншої в межах кривої виробничих можливостей.

2. В основу стійкого економічного зростання в моделі Р.Солоу покладено:

- а) зростання рівня цін;
- б) зростання капіталу;
- в) зростання зайнятості;
- г) зростання продуктивності праці.

3. Основним інструментом неокласичного аналізу економічного зростання є:

- а) виробнича функція;
- б) динаміка сукупного попиту;
- в) економічна система;
- г) модель мультиплікатора-акселератора.

4. Ефект мультиплікатора - акселератора - є основою економічного росту в теорії :

- а) Самуельсона-Хікса ; б) Домара-Харода; в) Р. Солоу; г) Кобба-Дугласа.

5. Неокласична модель економічного росту - це модель:

а) Р. Солоу; б) IS - LM; в) Домара-Харода; г) Самуельсона-Хікса.

6. За основу стійкого економічного зростання в моделі Р.Солоу приймається:

А) зростання рівня цін; В) зростання зайнятості;
Б) зростання капіталу; Г) зростання продуктивності праці.

7. 10. Неокейнсіанська модель економічного росту - це модель:

а) Р. Солоу; б) IS - LM; в) Домара-Харода; г) «кейнсіанського хреста».

8. Згідно з “золотим правилом” нагромадження в моделі Р. Солоу, норма заощадження (s) повинна забезпечувати такий стан сталої рівноваги економічної системи, щоб:

а) рівень споживання був найбільшим
б) рівень нагромадження капіталу був найбільшим
в) рівень капіталооснащення був найбільшим
г) рівень продуктивності праці був найбільшим.

9. Що з наведеного нижче не впливає на зростання продуктивності праці:

а) технологічні зміни у виробництві;
б) рівень організації виробництва;
в) ефект масштабу виробництва;
г) зростання кількості зайнятих у виробництві;

10. Згідно з моделлю Р. Солоу єдиним чинником стійкого економічного росту є:

а) ріст продуктивності праці б) нагромадження капіталу
в) ріст норми амортизації г) ріст норми заощаджень

11. В моделі економічного росту «Домара-Харода» в основу економічного росту покладено:

а) принци мультиплікатора-акселератора в) зростання темпів НТП та продуктивності праці
б) нагромадження капіталу г) темпи заміщення капіталу

12. Якщо в поточному році реальний ВВП виріс на 10%, а в базисному – на 5%, то темп економічного росту в поточному періоді дорівнюватиме:

А) 5,0%;
Б) 15,0%;

- В) 4,76%;
Г) 100%.

13. Використовуючи виробничу функцію, обчисліть темп економічного зростання країни, якщо:

- Внесок капіталу = 30%,
- Внесок робочої сили = 70%
- Приріст робочої сили = 1,5%
- Приріст капіталу = 3%,
- Приріст продуктивності праці = 2%

- а) 3,95% б) 2,76% в) 9,35% г) 5,39%

**ПИТАННЯ КУРСУ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО
ОПРАЦЮВАННЯ.**

Тема	Питання
1	Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.219 – 229.</i>
2	Цінові індекси: індекс Ласпейреса, індекс Пааше, індекс Фішера. Чистий економічний добробут. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.238 – 239.</i>
3	Екстернальні та інтернальні теорії ділового циклу. Мінімальна зарплата та «жорсткість» ринку праці. Антиінфляційна політика. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.249 – 251.</i>
4	Короткострокова та довгострокова рівновага. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.281 – 284.</i>
5	Зв'язок інвестицій та доходу. Фактори нестабільності інвестицій. Ефект мультиплікатора за умов зміни рівня цін. Державні закупки і податки. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції: класична та кейнсіанська економічна теорія. Невідповідність планів заощаджень та інвестицій. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.291 – 292, 294 – 296.</i>
6	Концепції бюджетного дефіциту. Поняття структурного та циклічного дефіцитів. Фактичний бюджет та бюджет повної зайнятості. Управління зовнішнім боргом та механізми скорочення зовнішнього боргу, конверсія боргу. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для</i>

	<i>студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.310 – 311, 315 - 318.</i>
7	Жорстка, гнучка та поміркована пропозиція грошей. Передатний механізм монетарної політики: кейнсіанська теорія грошей та сучасний монетаризм. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.333 – 336, 339 - 341.</i>
8	Проблема дефляції в моделі "IS - LM": ефект Пігу, ефект Кейнса, теорія дефляції боргу та теорія очікуваної дефляції. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг. ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.362 - 364.</i>
9	Тема 10. Торгівельна політика. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.387 - 403.</i>
10	Тема 11. Обмінний курс. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С. 404-426.</i>
11	Тема 12. Платіжний баланс. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.427 - 448.</i>
12	Тема 13. Модель Мандела - Флемінга та макроекономічна політика за умов відкритої економіки. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С.449 - 469</i>
13	Тема 14. Моделі економічного зростання. <i>Література: Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І.Луніна та ін.; За заг.ред. С.Будаговської. - К.:«Основи», 2007. – С 470 – 489.</i>

ОСНОВНА І ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

№ з/п.	Автор (автори)	Назва	Видавництво, рік
-----------	----------------	-------	------------------

Основна література

1.	За заг.ред. С.Будаговської.	Мікро і макроекономіка: Підручник для студентів екон. спец. закл. освіти.	К.: «Основи», 2007. – 518 с.
2.	Макконнелл К.Р., Брю С.Л	Макроекономіка. Ч. 1. Аналітична економія: принципи, проблеми, політика. 13-е видання. Переклад з англ.. Наукова редакція Т.Панчишина	Львів: Просвіта, 1997р.
3.	За ред. З.Ватаманюка, С.Панчишина.	Економічна теорія: Макро- і мікроекономіка: Навч. посіб.	К.: Вид. дім «Альтернатива», 2001. - 604 с
4.	Дорнбуш Р., Фішер О	Макроекономіка.	К.: Основи, 1995.
5.	Семюельсон П., Нордгауз В.	Макроекономіка.	К.: Основи, 1995.
6.	Савченко А.Г., Пухтаєвич Г.О. та ін.; за ред. Савченка А.Г.	Макроекономіка : Підручник	К.: Либідь, 1995.
10.	За ред. С. Панчишина і П.Островерха.	Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Навч. посібник. – 4-е видання.	К.: Знання, 2006. -723 с.
11.	Радіонова І.Ф.	Макроекономіка та економічна політика. Підручник для студентів економічних спеціальностей Вузів.	- К.: Таксон, 1996.
12.	Базилевич В.Д., Баластрик Л.О.	Макроекономіка. Опорний конспект лекцій.	К.: Четверта хвиля, 1997.
13.	Панчишин С.	Макроекономіка: Навчальний посібник. Видання 2-е, стереотипне.	К.: Либідь, 2002.- 616с.
14.	Манків, Грегори Н.	Макроекономіка / Пер. з англ.; Наук, ред. пер. С.Панчишина.	К.: Основи, 2000. -588 с.

15.	Вініченко І.І., Гончаренко О.В.	Макроекономіка. Навчальний посібник.	К.: Центр навчальної літератури, 2000. – 176с.
16.	Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О.	Макроекономіка. Підручник./ За ред. Базилевич В.Д.	К.: Знання, 2004. – 851 с.
17.	Бурда М., Вишлош Ч.	Макроекономіка: Європейський контекст./ Пер. з англ.	К.: Основи, 1999.

Додаткова література

Васильченко С.М.	Конкурентоспроможність, прямі іноземні інвестиції та економічний ріст в умовах глобалізації світового господарства: національний та регіональний аспекти. Регіональна система соціально-економічного	Івано-Франківськ: Видавець Віктор Дяків, 2012. – С.287- 299.
Vasylchenko Serhiy	Phenomenon of direct foreign investments and competitiveness in global economy. / International Finance: Actual Research Problems in Eastern Europe: monografie /editors Małgorzata Plechawska-	Lublin: Lublin University of Technology. – 2014. - P.83-90
Васильченко С.М.	Довгострокове економічне зростання: виклики глобалізації.// Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника. Серія Економіка. Випуск 12. /Васильченко С.М./	Івано-Франківськ: Видавництво «Плай» Прикарпатського національного університету ім
S. Vasilchenko.	The period of the global cycle of the financialized economy. // S. Vasilchenko, T. Malyshivskyi. DOI: 10.15587/2313-8416.2019.163103	- Scientific Journal «ScienceRise». – 2019. - №2-3(55-
Vasylchenko S.	Modern sources of long-term economic growth.// Сб. научных трудов «Актуальные научные исследования в современном мире». - Вып. 2(34), ч. 2 . ISSN 2524-0986 Index Copernicus	Переяслав-Хмельницький: NGO The institute for social transformation, 2018.– С.10-15.
Васильченко С.М.	Регіональні фондові ринки та глобальні економічні цикли. // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал. – Вип. 15. – Т. 1 / Васильченко С.М., Малишівський Т.В. / Index Copernicus http://journals.indexcopernicus.com/	- Івано-Франківськ:Видавництво ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».
	1. World Bank Open Data [Online resource] 2. International Macroeconomics. https://www.ifw	Access mode: https://data.worldbank.org/
	The UNCTAD Handbook of Statistics 2019.	https://stats.unctad.org/handbook/

Підписано до друку 02.03.2020 р. Формат 60x84/₁₆.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3,4. Тираж 50. Зам. 12

76025, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
Тел. 59-60-50